

Internationale
Arbeidsorganisatie

EESE
Enabling Environment for
Sustainable Enterprises

► Een goed ondernemersklimaat voor duurzame bedrijven in Suriname

Een studie gericht op produktiviteit

**Een goed ondernemersklimaat voor
duurzame bedrijven in Suriname
Een studie gericht op produktiviteit**

Copyright © International Labour Office 2020
First published 2020

Publications of the International Labour Office enjoy copyright under Protocol 2 of the Universal Copyright Convention. Nevertheless, short excerpts from them may be reproduced without authorization, on condition that the source is indicated. For rights of reproduction or translation, application should be made to ILO Publications (Rights and Licensing), International Labour Office, CH-1211 Geneva 22, Switzerland, or by email: rights@ilo.org. The International Labour Office welcomes such applications.

Libraries, institutions and other users registered with reproduction rights organizations may make copies in accordance with the licences issued to them for this purpose. Visit www.ifrro.org to find the reproduction rights organization in your country.

ISBN: 978-92-2-033696-0 (Print)

ISBN: 978-92-2-033695-3 (Web PDF)

The designations employed in ILO publications, which are in conformity with United Nations practice, and the presentation of material therein do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of the International Labour Office concerning the legal status of any country, area or territory or of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers.

The responsibility for opinions expressed in signed articles, studies and other contributions rests solely with their authors, and publication does not constitute an endorsement by the International Labour Office of the opinions expressed in them.

Reference to names of firms and commercial products and processes does not imply their endorsement by the International Labour Office, and any failure to mention a particular firm, commercial product or process is not a sign of disapproval.

Information on ILO publications and digital products can be found at: www.ilo.org/publns.

Photo cover: ©FAO/ Anastasia Ronoastro

Printed in Switzerland

Inhoudsopgave

Samenvatting	v
Lijst met Acroniemen en Afkortingen	ix
1. Inleiding	1
1.1 Overzicht van het land	1
1.2 Het Doel van de EESE Productiviteitsstudie	4
1.3 Methode	5
1.4 Beperkingen	6
2. Economische Elementen	7
2.1 Het mogelijk maken van het Wettelijk en Regulerend Milieu	7
2.2 Handels en Duurzame Economische Integratie	9
2.3 Eerlijke Concurrentie	12
2.4 Informatie en Communicatie Technologieën (ICTs)	14
3. Sociale Elementen	19
3.1 Onderwijs, Opleiding en Leren voor het Leven	19
3.2 Adequate Sociale Bescherming	24
4. Politieke Voorwaarden	27
4.1 Sociaal Dialoog en Respect voor Universele Mensenrechten en de Internationale Arbeidsnormen	27
5. Perceptie van de Belangrijkste Factoren om Productiviteit te Versterken	33
5.1 Voornaamste Factoren om Productiviteit te Verbeteren	33
6. De Invloed van de COVID-19 Pandemie op het Bedrijfsleven in Suriname	37
7. Beoordeling van de Resultaten en de Weg Voorwaarts	41

Lijst met Grafieken

Figuur 1: Kaart van Suriname met de Voornaamste Districten	3
Figuur 2: Percepties Eigenaar/Manager over het Wettelijk en Regulerend Milieu.....	8
Figuur 3: Percepties Eigenaar/Manager over Handelsvoorschriften.....	9
Figuur 4: Percepties Eigenaar/Manager over de Efficiëntie van Douaneautoriteiten.....	10
Figure 5: Owner/Manager Perceptions of the Efficiency of Customs Authorities by Sector	10
Figuur 6: Percepties Eigenaar/Manager over de Efficiëntie van de Douaneautoriteiten per Bedrijfs grootte .	11
Figuur 7: Percepties Eigenaar/Manager over Eerlijke Concurrentie.....	13
Figuur 8: Percepties Eigenaar/Manager over Oneerlijke Concurrentie onder Buitenlandse Bedrijven per Sector	13
Figuur 9: Percepties Eigenaar/Manager over ICT en Productiviteit	15
Figuur 10: Percepties Eigenaar/Manager over Toegang tot ICT en Productiviteit per Sector.....	15
Figuur 11: Percepties Eigenaar/Manager over Toegang tot ICT en Innovatie per Sector	16
Figuur 12: Percepties Eigenaar/Manager over Beroepsonderwijs	19
Figuur 13: Percepties Eigenaar/Manager over Beroepsonderwijs per Sector.....	20
Figuur 14: Percepties Eigenaar/Manager over Hoger en Beroepsonderwijs in Suriname.....	20
Figuur 15: Percepties Eigenaar/Manager over Tekortkomingen Vaardigheden van Werknemers en hun Invloed op het Bedrijf.....	21
Figuur 16: Percepties Arbeiders over Vaardigheden van de Arbeidskrachten Skills	22
Figuur 17: Percepties Arbeiders over Hoger en Beroepsonderwijs in Suriname	23
Figuur 18: Percepties Eigenaar /Manager over Bijdragen Sociale Zekerheid en hun Effect op bedrijven .	24
Figuur 19: Percepties Arbeider over Sociale Bescherming en Productiviteit.....	25
Figuur 20: Percepties Eigenaar/Manager over Bevordering van de Sociale Dialoog door de Overheid..	28
Figuur 21: Percepties Eigenaar/Manager over Respect voor Internationale Arbeidsnormen.....	28
Figuur 22: Percepties Arbeider over de Bevordering van de Sociale Dialoog door de Overheid	29
Figuur 23: Percepties Arbeider over de Effectiviteit van Instituten bij Conflict Oplossingen	29
Figuur 24: Percepties Arbeider over Respect voor Mensenrechten.....	30
Figuur 25: Percepties Arbeider over Respect voor Internationale Arbeidsnormen.....	30
Figuur 26: Percepties Eigenaar/Manager over de Top 3 Belangrijkste Factoren om de Productiviteit in Suriname te Versterken	34
Figuur 27: Percepties Arbeider over de Top 3 Belangrijkste Factoren om de Productiviteit in Suriname te Versterken	35

Lijst met Tabellen

Tabel 1: De verdeling van bedrijven en arbeidskrachten per district en sector	2
Tabel 2: Analyse van de Steekproef van het Onderzoek: Participanten per Locatie	5
Tabel 3: Analyse van de Steekproef van het Onderzoek: Participanten per Sector	5
Tabel 4: Analyse van de Steekproef van het Onderzoek: Bedrijfseigenaren/Managers per Bedrijfs grootte ..	5
Tabel 5: Analyse van de Steekproef van het Onderzoek: Bedrijfseigenaren/Managers per Soort Bedrijfsregistratie	6

► Samenvatting

Suriname, in haar zoektocht naar het verbeteren van het milieu voor de ontwikkeling van ondernemingen en om de productiviteit te verhogen, verzocht de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) om te conceptualiseren en tot uitvoer te brengen, desbetreffende beoordeling voor het mogelijk maken van Milieu voor Duurzame Ondernemingen (E2SE), met een focus op de externe factoren die de bedrijfsproductiviteit beïnvloeden. Het onderzoek bestudeerde de economische, sociale en politieke dimensies van het Handelsmilieu en de waargenomen uitwerking op de productiviteit. Door middel van het administreren van de onderzoeken, focus groepen en diepte-interviews met eigenaren/managers van zaken, arbeiders, vertegenwoordigers van de overheid en vakbonden was het onderzoeksteam van de Arthur Lok Jack Global School of Business en DOOR Advisory in staat de tripartiete algemene percepties van constituenten over het handelsmilieu en haar potentieel effect op de productiviteit in Suriname vast te leggen. Vanwege het tijdstip van de studie gedurende de wereldwijde COVID-19 pandemie, heeft het Team de gelegenheid aangegrepen om de invloed van het virus op het huidige bedrijfsleven en de waarschijnlijke invloed in de toekomst te bestuderen. De belangrijkste bevindingen uit het onderzoek zijn benadrukt in dit verslag en samengevat in de secties beneden.

Economische Elementen

Over het algemeen werd de regelgeving als zwak ervaren, waarbij omkoping een van de grootste obstakels was voor het zakendoen. Sociale partners werden meestal uitgesloten van de ontwikkeling van nieuwe regelgeving en de effectiviteit van bestaande wet- en regelgeving wordt als gehinderd ervaren door een gebrek aan institutioneel toezicht en beperkte handhaving.

Er heerst ook de overtuiging dat Suriname zou kunnen profiteren van meer open handel en verdere economische integratie. Douaneprocedures en personeel worden als inefficiënt beschouwd, wat de handel met leveranciers en kopers op de internationale markt moeilijker maakt.

Veel van de bedrijfseigenaren/managers gaven aan dat informatie- en communicatietechnologie (ICT)-oplossingen direct beschikbaar en verkrijgbaar zijn. Werknemers hadden echter de indruk dat de huidige ICT-oplossingen van de meeste bedrijven een upgrade nodig hebben en dat er een verschuiving nodig is naar meer digitalisering van bedrijfsprocessen.

Sociale Elementen

Een punt van zorg lijkt de kwaliteit te zijn van het hoger en beroepsonderwijs dat in Suriname beschikbaar is. Het aangeboden hoger onderwijs en beroepsopleidingen lijken niet te voldoen aan de vereiste behoeften van het bedrijfsleven en ondernemers/ managers gaven aan dat ze vaak moeite hebben om het vereiste talent te vinden bij het werven.

Volgens zowel ondernemers/ managers als werknemers, lijken gezondheid gerelateerde problemen een gebied te zijn dat de productiviteit in Suriname beïnvloedt, vooral in fysiek veeleisende beroepen. Bovendien lijkt er onder zowel openbare als particuliere instellingen slecht toezicht te bestaan op de implementatie van organisatorische veiligheids- en gezondheidsnormen, wat een negatieve invloed kan hebben op de productiviteit. Dit is vooral verontrustend gezien het feit dat dit een belangrijk gebied is in de strijd tegen de verspreiding van het COVID-19 virus.

Politieke Elementen

De sociale partners (d.w.z. vertegenwoordigers van de vakbonden van werkgevers en werknemers) waren van mening dat de overheid tekortschiet ten aanzien van het verschaffen van de benodigde voorwaarden voor een effectieve sociale dialoog en ten aanzien van voorwaarden om tot een dialoog te komen, vooral wanneer nieuwe beleidslijnen worden ontwikkeld. Arbeidsnormen lijken grotendeels te worden begrepen en gerespecteerd en er zijn sterke mechanismen voor conflictoplossing, zowel binnen arbeids- of juridische instellingen als intern in Surinaamse bedrijven.

De Perceptie van de Belangrijkste Factoren om de Productiviteit te Versterken

Over het algemeen wordt productiviteit in Suriname als laag beschouwd. Macro-economisch beleid en een krachtig management van de economie werden genoemd als de belangrijkste gebieden om de productiviteit in Suriname te verbeteren. Andere belangrijke gebieden omvatten eerlijke concurrentie, de integratie van handel en economie, onderwijs, opleiding en leren voor het leven en ICT. Het gebrek aan gestandaardiseerde interne prestatie management processen die beloningen vaststellen, gebaseerd op verdienen en incentives in bedrijven, is door arbeiders geïdentificeerd als een bijkomende beperkingsfactor die moet worden aangepakt om de productiviteit te verhogen.

De Invloed van COVID-19 op het Bedrijfsleven in Suriname

Suriname bevestigde haar eerste geïmporteerde COVID-19 geval op 13 maart 2020. Vanaf 22 augustus bevestigden de autoriteiten een totaal aan 3569 positieve gevallen waarvan 953 actief waren, 57 doden en 2559 genezen personen.

Suriname heeft verschillende maatregelen geïmplementeerd om de spreiding van COVID-19 te beteugelen, waaronder de volgende maatregelen:

- Beperking op sociale bijeenkomsten
- Tijdelijke avondklok (lockdown)
- Sluiting van alle scholen en universiteiten
- Niet eten in restaurants (meenemen is toegestaan)
- Gereguleerde toegang tot markten en supermarkten

Vanaf 13 maart werd het Surinaamse luchtruim gesloten voor commerciële vluchten en werd vanaf 24 maart begonnen met lockdown maatregelen te implementeren. In het begin hielpen deze toenemende strenge maatregelen en het sluiten van de grens met Guyana deels de aantallen te beheersen. Begin juni 2020, echter, begon de community spread en de regering was gedwongen op 3 juni, 2020 een totale nationale lockdown af te kondigen. Na een paar weken,

begin juli 2020, waren de lockdown maatregelen weer verminderd.

De COVID-19 pandemie heeft een vernietigende invloed op de Surinaamse economie. De regering was gedwongen om een blijf-thuis bevel uit te vaardigen en stopte het normale zaken doen in de meeste industrieën abrupt. Gebaseerd op het aantal aanvragen voor ontslag bij de Ontslag Commissie tussen mei en juni 2020, gaf het Ministerie van Arbeid een lichte stijging van werkloosheid aan binnen de particuliere sector en een paar gevallen van bedrijven die problemen hadden met het betalen van lonen.

Voorzorgsmaatregelen om de spreiding van het virus te bestrijden (zoals een sociale afstand van twee meter) beïnvloedde de productiviteit van de arbeiders negatief, zowel in de publieke als de particuliere sector. Bedrijven worden gedwongen een shift systeem te implementeren met minder werknemers tegelijkertijd. Andere negatieve invloeden die werden opgemerkt zijn onder andere:

- De daling in export verkoop vanwege het sluiten van het luchtruim
- Investeringsplannen van bedrijven zijn uitgesteld.
- Sommige bedrijven zijn niet in staat te opereren gedurende het blijf-thuis bevel of lockdown
- Fluctuaties in verkopen vanwege het hamsteren en prijsstijgingen door de groothandelaren
- Verlies van inkomen, vooral in de toerisme sector (vermindering van 95-100 procent)
- Een vermindering van de vconsumentenvraag en vermindering van de koopkracht
- Verstoring in de aanvoerketen

De overgang van werken op afstand als middel om een niveau van uitvoering te behouden en productiviteit is belemmerd door het feit dat een groot percentage aan banen in de economie de fysieke aanwezigheid van de arbeiders vereist en vele werknemers bezitten de vereiste infrastructuur niet (laptop, internet, enz.) thuis om hun taken uit te voeren. De tekortkomingen in ICT zijn goed gedocumenteerd in Suriname. Bijvoorbeeld, het internet penetratie niveau in 2017 was 49

personen per 100, veel lager dan het gemiddelde voor Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied dat neerkomt op 63 personen per 100¹.

Aanbevelingen

Gebaseerd op de algemene bevindingen van elk der thematische gebieden, worden de volgende aanbevelingen ter verhoging van de productiviteit uiteengezet:

Economische Elementen

Het Mogelijk maken van een Wettelijk en Regulerend Milieu

1. De overheid moet de nodige maatregelen nemen om de voorspelbaarheid en transparantie van het juridische ondernemingsklimaat te verbeteren, met inbegrip van meer doortastende maatregelen ter bestrijding
2. Handhaving werd benadrukt als een van de grootste tekortkomingen in het huidige systeem. De Overheid moet daarom zorgen voor meer institutioneel toezicht op het regulerend milieu en de billijke handhaving van regels en voorschriften door middel van initiatieven zoals het uitvoeren van effectbeoordelingen van de regelgeving² en het gebruik van 'zons- ondergang' clausules voor gerichte programma's die de start- en einddata voor deze programma's specificeren;
3. De Overheid zou een grotere betrokkenheid en dialoog moeten bevorderen onder de sociale partners bij het ontwikkelen van wetten en voorschriften. Een manier waarop dit kan worden gedaan is door middel van task forces bestaande uit vertegenwoordigers van de overheid en sociale partners om specifieke problemen aan te pakken volgens de richtlijnen van het opkomende "Centrum voor Innovatie en Productiviteit";

De Handel en Duurzame Economische Integratie

4. De Overheid moet doorgaan het initiatief te nemen in beleidsinitiatieven die aangepast zijn

voor het verder openen van de economie, zoals wederzijds voordelige externe partnerschapovereenkomsten. Het vergemakkelijken van het handeldrijven kan gefaciliteerd worden door het verwijderen van handels en logistieke inefficiënties, in het bijzonder met de douane in de invoerhavens, die als belemmerend worden beschouwd voor de nationale productiviteit.

5. De Overheid zou ICT-oplossingen beter kunnen inzetten om de efficiëntie van haar haven operaties te verbeteren en om een gecentraliseerde aanpak aan te nemen om handels- en logistieke gegevens na te gaan en te verspreiden. Automatisering, modernisering en het verbeteren van de logistieke infrastructuur zijn ook kritische factoren voor succes;

Eerlijke Concurrentie

6. Onder zowel bedrijfseigenaren als arbeiders is er een sterke perceptie dat de Overheid een zekere mate van ongelijkheid vertoont bij het bevorderen van eerlijke concurrentie. Om dit probleem aan te pakken, zal de Overheid procedurele stappen moeten ondernemen om in dit opzicht transparanter te worden in het strenger uitvoeren van antitrustwetten door het vestigen van een commissie voor eerlijke handel en een inkoop regulerende instantie die het mandaat heeft om eerlijke concurrentie te bevorderen.

Informatie Communicatie Technologieën

7. De algemene perceptie bestaat dat de bedrijven in de particuliere sector te kampen hebben met productiviteitsproblemen vanwege het gebruik van verouderde ICT-oplossingen. Om dit aan te pakken zouden de bedrijven in Suriname continue investeringen in nieuwe technologieën moeten plegen en meer open moeten staan voor de implementatie van digitale oplossingen die de productiviteit positief beïnvloeden. Deze behoefte schijnt zelfs dringender te zijn in deze tijd van COVID-19 waarin maatregelen om de spreiding te verminderen, van bedrijven vereist om hun materiaal te herzien en te moderniseren en om ICTs te gebruiken. De overheid kan ook een rol spelen bij het promoten van ICT-gebruik, door bedrijven te stimuleren gebruik

1 <https://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.BBND.P2?end=2018&locations=SR&start=2014>

2 <http://eese-toolkit.itcilo.org/index.php/en/toolkit/toolkit-part-2/section-2-3/assessment-tool-12/what-is-a-regulatory-impact-assessment.html>

te maken van ICT-adviesdiensten via vouchers of andere hulpmatregelen;

8. Veel van de problemen betreffende de waargenomen transparantie en inefficiëntie die bestaan binnen de organisaties van de publieke sector zouden eventueel aangepakt kunnen worden door de implementatie van e-governance oplossingen. In andere jurisdicties, zijn e-governance oplossingen (bijv. online belasting, bedrijfsregistratie, ID-registratie, subsidies en aanvragen voor woningbouw enz.) succesvol geweest bij het verwijderen van de grote bureaucratische druk waarmee de Surinaamse publieke sector momenteel wordt geconfronteerd. Deze op ICT gebaseerde oplossingen, automatiseren veel van de stappen die betrokken zijn bij de levering van overheidsdiensten, waardoor de snelheid, transparantie en verantwoordingsplicht die gepaard gaan met het voltooien van deze taken, toenemen. Dit is een gebied dat dringend aandacht behoeft van de regering om de efficiëntie van haar reactie op COVID-19 en de maatregelen die zijn genomen om de verspreiding ervan te vertragen, beter te stroomlijnen.

Sociale Elementen

Onderwijs, Opleiding en Leren voor het Leven

9. Men is van mening dat het huidig onderwijsstelsel niet beantwoordt aan de behoeften van de industrie. Er zijn veranderingen vereist in curriculum- en onderwijsstrategieën, vooral op hoger en beroepsniveau. De voorzitters van onderwijs diensten moeten een nauwere band vormen met de particuliere en openbare sector om er zo zeker van te zijn dat opleidingen beter op een lijn staan met de relevante behoeften van de industrie inclusief ICT vereisten en behoeften. Er moet een beter evenwicht worden gevonden tussen het aanreiken van theorie met praktische hands-on training. In dit opzicht kunnen kwaliteits stages en leerlingenschappen of initiatieven bij het leren tijdens het werken voordelig zijn.

Adequate Sociale Bescherming

10. De Overheidsinstellingen die verantwoordelijk zijn voor het overzicht van beroepsveiligheids- en gezondheidsnormen (OSH) moeten

het niveau van de handhaving van de OSH-regulering verhogen om een veiliger werkmilieu binnen bedrijven te bevorderen, in het bijzonder in het licht van de gezondheidsproblemen die gerelateerd zijn aan de COVID-19 pandemie;

11. De Overheid zou met een publieke bewustwording/ publieke onderwijs campagne moeten beginnen om bedrijven te helpen met het begrijpen van en het aanpassen aan de nieuwe voorwaarden in de recentelijk aangenomen Wet voor de Bescherming van Werkgelegenheid van Gezinnen.

Politieke Elementen

Sociaal Dialoog en Respect voor de Universele Mensenrechten

12. Belangrijke beslissingen in nationaal belang zouden plaats moeten maken voor een grotere sociaal dialoog onder de tripartiete constituenten, in het bijzonder gedurende de formuleringsprocessen van het beleid. Deze stap verzekert grotere buy-in van de bevolking en een meer verantwoordingsplichtig en transparant bestuur;

Andere Overwegingen

13. Bezorgdheid over waargenomen favoritisme binnen het bedrijfsleven in Suriname werd opgemerkt. Dit zou de motivatie en productiviteit van de arbeiders negatief kunnen beïnvloeden. Bedrijven uit de particuliere sector moeten stappen ondernemen om de transparantie in het recruteringsproces te bevorderen en om gestandaardiseerde procedures en processen gereed te hebben om de uitvoering en productiviteit te meten en om werknemers te belonen.
14. Tenslotte werd als een belangrijke oorzaak van de lage productiviteit, gewezen op het hoge niveau van bureaucratie en het omslachtige proces dat binnen organisaties in de particuliere en publieke sector bestaat. Bedrijven uit de particuliere en publieke sector en organisaties moeten het initiatief nemen om hun bedrijfsprocessen opnieuw vorm te geven om het gemak van zakendoen en het uitvoeren van hun dagelijkse taken te verbeteren, welke niet alleen de productiviteit van de werknemers zal verbeteren, maar ook de kwaliteit van de geleverde diensten.

► Lijst met Acroniemen en Afkortingen

APF	<u>Algemeen Pensioenfonds</u>
BAZO	<u>Basiszorgverzekering</u>
DWCP	<u>Landelijk Programma voor Fatsoenlijk Werk</u> <i>Decent Work Country Programme</i>
EESE	<u>Het Mogelijk Maken van Milieu voor Duurzame Ondernemingen</u> <i>Enabling Environment for Sustainable Enterprises</i>
ICT	<u>Informatie en Communicatie Technologieën</u>
IDB	<u>Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank</u>
ILO	<u>Internationale Arbeidsorganisatie</u>
IMF	<u>Internationaal Monetair Fonds</u>
OSH	<u>Beroepsveiligheid en Gezondheid</u>
SOR	<u>Surinaamse Ongevallen Regeling</u>
UNDP	<u>United Nations Development Programme</u>
UNESCO	<u>The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation</u>
VSB	<u>Vereniging Surinaams Bedrijfsleven</u>
WEF	<u>World Economic Forum</u>

► 1. Inleiding

Aan het begin van 2019, gedurende de ontwikkeling van Suriname's Decent Work Country Programme (DWCP) (Land Programma voor Fatsoenlijk Werk), zochten tripartiete constituenten in het land om hulp voor het creëren en mogelijk maken van een zakenmilieu voor duurzame ondernemingen om te beginnen, te consolideren en te groeien. Gedurende de exercitie werd er geopperd dat het land ondersteuning nodig heeft om de productiviteit van de ondernemingen te verhogen en om barrières te verwijderen die de nationale productiviteit verhinderen bij het verbeteren. Als een eerste stap om deze doelen te bereiken, was de Internationale arbeidsorganisatie (ILO) het mee eens een beoordeling te geven van het Mogelijk Maken van een Milieu voor Duurzaam Ondernemen (EASE) waarbij de nadruk ligt op de externe factoren die de bedrijfsproductiviteit beïnvloeden.

De ILO, ondersteund door vooraanstaande deskundigen op het gebied van productiviteit en onderzoek, ontwikkelde een standaard survey te gebruiken voor een EASE-onderzoek met de nadruk op productiviteit, dat munt slaat uit de algemene EASE-methodologie van de ILO. Deze methodologie werd oorspronkelijk ontwikkeld om de omgeving waarin ondernemingen starten en groeien te beoordelen, voor te pleiten en te hervormen, en werd later aangepast om de productiviteit te onderzoeken. Deze methodologie staat stakeholders toe belangrijke problemen die de bedrijfsontwikkeling en productiviteit belemmeren te onderzoeken en koestert dialoog tussen arbeiders, werkgevers en de overheid om zo te komen tot een gedeelde beleidsaanbevelingen. De beoordeling vormt de basis voor het aannemen van hervormingen die leiden tot het ontsluiten van het ondernemers potentieel, waarbij productiviteitsversterkingen worden ondersteund en investeringen worden gestimuleerd die die kunnen helpen bij het genereren van algemene economische groei, het creëren van betere banen en het terugdringen van armoede.³

Voor het doel van deze studie, wordt productiviteit gedefinieerd als "een verhouding tussen de hoeveelheid aan productie en de hoeveelheid aan inbreng, d.w.z., het is een maatstaf om aan te geven op welke efficiënte wijze productie-eenheden, zoals arbeid en kapitaal, in een economie worden gebruikt om een gegeven niveau aan productie te halen. In het algemeen kunnen productiviteitsmetingen worden geclassificeerd als productiviteitsmetingen met één factor (die een maatstaf van output relateren aan een enkele inputmaat, bijv. arbeidsproductiviteit) of multifactorproductiviteitsmaatregelen (die een maatstaf van output relateren aan een bundel inputs, bijv. multifactorproductiviteit) en dit wordt beschouwd als een belangrijke bron van economische groei en concurrentievermogen.⁴ Deze studie bestudeert ook de externe factoren, d.w.z., die factoren die niet direct gerelateerd zijn aan de interne werkzaamheden en het management daarvan.

1.1 Overzicht van het land

Suriname kan gekarakteriseerd worden als een door factoren gedreven economie die zwaar afhankelijk is van de productie en export van haar natuurlijke hulpbronnen, die voornamelijk bestaat uit gezaagd hout, olie, bauxiet, goud en andere kostbare mineralen. De mijnsector is bijzonder belangrijk aangezien die ongeveer 85% van de export en 27% van overheidsinkomsten voor zijn rekening neemt.⁵ Het is echter zo dat het zwaar leunen op handelsproducten de economie kwetsbaar maakt voor externe schokken, die haar economische groei negatief beïnvloeden. In feite is het groeipercentage van het BBP van Suriname in recente jaren aan het dalen waarbij een geschatte daling van -4.9 procent in 2019 plaatsvond.⁶

Vanwege de COVID-19 pandemie zullen deze projecties in 2020 waarschijnlijk zelfs lager zijn. Verder heeft Suriname aangegeven dat een negatief saldo van de rekening courant bestaat voor

---

3 See : www.ilo.org/ease

4 https://www.oecd-ilibrary.org/economics/productivity/indicator-group/english_0bb009ec-en

5 https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/print_ns.html

6 <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2020/01/weodata/download.aspx>

► Tabel 1: De verdeling van bedrijven en arbeidskrachten per district en sector

Gegroepeerde Sectoren	Bedrijven	Arbeidskrachten	Paramaribo	Wanica	Nickerie	Andere Districten*	Binnenland**
Primaire Sector ⁸	330	5135	2624	45	15	78	2373
Secondaire Sector ⁹	1480	14984	9879	1552	796	1687	1070
Tertiaire Sector ¹⁰	9448	55535	40861	5137	2508	3509	3500
Overheid, Onderwijs & Gezondheidszorg ¹¹	439	5021	3860	557	87	363	140
Ander ¹²	8	24	18	0	0	0	0
Totaal	11705	80699	57242	7291	3406	5637	7083

Bron: Suriname Business Count 2016

*Andere Districten zijn Coronie, Saramacca, Commewijne & Para

** Het Binnenland omvat Sipaliwini, Brokopondo & Marowijne

het grootste deel van de periode 2017 tot 2019. In 2017 was het percentage in verhouding tot BBP 1.89 procent maar daalde tot -3.41 procent in 2018 en daalde verder tot -10.71 procent in 2019 met projecties van -12.01 procent, te verwachten in 2020.

Alhoewel de mijnsector de voornaamste verdiener van vreemde valuta is, werkt 79.9% van de arbeidskrachten in de Districten Paramaribo en Wanica voornamelijk in de diensten of "tertiaire" sector (Zie **TABEL 1** hierboven). Tussen 2015 en 2019, was het participatiepercentage van de beroepsbevolking van Suriname rond een gemiddelde van 26 procent⁷. Bovendien, melden

verslagen van de meest recente Suriname Business Count in 2016 dat 89.8% van de bedrijven wordt geclassificeerd als micro (< 10 werknemers) en zorgt voor 36.8% van de arbeidskansen.

Het land wordt ook geconfronteerd met verscheidene uitdagingen inclusief zwakke reserves, depreciatie van de wisselkoers, inflatoire druk en de hoge schuld van de overheid¹³. Over het inflatiepercentage in Suriname werd gerapporteerd dat het ongeveer 22 procent in 2017 was maar er was een opmerkelijke daling tot 6.9 procent in 2018 en in 2019 was er een verdere daling tot 4.3 procent¹⁴. Een beleidsoverzicht uit 2018 van de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) benadrukt

7 <https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.ACTI.1524.ZS?end=2019&locations=SR&start=2015>

8 Landbouw, Bosbouw & Visserij, Mijnbouw en Steenhouwerij

9 Fabricage, Elektriciteit, Gas, Levering van Stoom en Air Condition, Watervoorraad, Riolering, Afval Management & Constructie van Herstelbare Levering, Constructie

10 Groot -en Klein Handel, repareren van auto's en motorfietsen, Transport en Opslag, Diensten voor Accommodatie en Voedsel, Diensten voor Informatie & Communicatie, Financiële en Verzekeringsactiviteiten, Activiteiten betreffende Onroerend Goed, Beroeps-, Wetenschappelijke & Technische Activiteiten, Activiteiten betreffende Administratie en Ondersteunende Diensten, Andere Activiteiten betreffende Kunst Amusement en Recreatie

11 Openbaar Bestuur & Defensie, Verplichte Sociale Zekerheid, Onderwijs, Activiteiten betreffende Menselijke Gezondheid en Sociaal Werk

12 Activiteiten betreffende Huishoudens als Werkgevers, Activiteiten betreffende Extra-territoriale Organisaties en Lichamen

13 <https://www.imf.org/en/Nieuws/Artikelen/2017/01/24/PR1714-Suriname-IMF-Uitvoerendbestuur-Komttot-ee-be-sluit-2016-Artikel-IV-Consultatie>

14 <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2020/01/weodata/download.aspx>

verder dat Suriname wordt geconfronteerd met bijkomende uitdagingen in het ontwikkelen van haar menselijk kapitaal en dit ondermijnt haar vooruitzichten in de economische groei¹⁵. Er zijn ook opmerkelijke problemen met de breedband connectiviteit en toegang tot internet. Het bewijs hiervan wordt weer gegeven in de internet penetratie verhouding van 2017 van 49 personen per 100, dat veel lager was dan het gemiddelde van 63 personen per 100 in Latijns- Amerika en het Caribisch Gebied.

Volgens de Index voor Politieke Rechten die de meet waarop de wet burgers het vermogen verschaft om hun eigen regering te kiezen in vrije en eerlijke periodieke verkiezingen die bij geheime stemming worden gehouden en gebaseerd zijn op universele en gelijke verkiezingen en in 2019, was Suriname gerangschikt 61e uit 195 landen.¹⁶ In hetzelfde jaar, was Suriname als 80 gerangschikt van de 95 landen op de index voor Burger Vrijheden, dat de vrijheid meet van een burger om de gewoonterechten uit te oefenen, zoals de vrijheid van spreken of bijeenkomen, zonder onrechtvaardige of willekeurige inmenging door de overheid in deze rechten zoals zij zijn gegarandeerd door de wetten van een country¹⁷. Deze cijfers suggereren dat er enige mate van bezorgdheid bestaat voor mensenrechten in Suriname met ruimte voor verbetering.

Het Internationale Monetaire Fonds (IMF)¹⁸ suggereert dat Suriname zou moeten zoeken naar manieren om te komen tot structurele economische hervormingen en om de nodige fiscale en monetaire beleidsaanpassingen uit te voeren en zo macro-economische stabiliteit te bereiken. Deze beleidsinitiatieven zouden gekoppeld moeten worden aan veranderingen in het regulerend milieu, dat momenteel het gemak om zaken te doen niet faciliteert en heeft de ontwikkeling van de particuliere sector belemmerd¹⁹. Dit is verontrustend aangezien de ontwikkeling van de particuliere sector, specifiek gerelateerd aan het verhoogde ondernemerschap, innovatie en

productiviteit, zeer nodig is om de economie weg te leiden van haar afhankelijkheid van de mijnsector.

1.2 Het Doel van de EESE Productiviteitsstudie

Het voornaamste doel van de beoordeling van EESE met de nadruk op de productiviteit is om verheldering te brengen in de algemene percepties van het zakenleven en de daaraan behorende arbeidskrachten over de verschillende aspecten van het zakenmilieu die potentieel de productiviteit in Suriname op bedrijfsniveau zouden kunnen beïnvloeden. De studie kijkt niet noodzakelijkerwijs naar interne factoren binnen bedrijven die hun uitvoering en productiviteit beïnvloeden.

De bevindingen uit deze studie zullen gebruikt worden om een actieplan te ontwikkelen voor het spoedig te lanceren Centrum voor Innovatie en Productiviteit en de basis vormen voor een bredere tripartiete dialoog naar de formulering van aanbevelingen en hervormingen om het potentieel aan ondernemingen en ondernemingen in Suriname verder te ontsluiten. Tenslotte zullen de bevindingen en het actieplan de basis vormen voor de voortzetting van het werk tussen de ILO en de tripartiete constituenten bij de ontwikkeling van gezamenlijke actieplannen voor 3 tot 5 jaar om het ondernemingsklimaat en de productiviteit te verbeteren, economische groei te genereren en betere banen te creëren.

15 Khadan, Jeetendra, Ontwikkelingsuitdagingen in Suriname / Jeetendra Khadan, p. cm. — (IDB Beleidsverzicht ; 279), mei 2018

16 <https://knoema.com/atlas/Suriname/Political-rights-index>

17 <https://knoema.com/atlas/Suriname/Civil-liberties-index>

18 IMF Country Report No. 18/376 2018, Article IV Consultation; Press Release; Staff Report and Statement by the Executive Director for Suriname.

19 International Bank for Reconstruction and Development, International Finance Corporation and Multilateral Investment Agency and Country Partnership strategy for Suriname, Period Financial Year 2015-2019, Report No: 91238-SR, April 2015

1.3 Methode

Gedurende het EESE-proces, werden zowel kwantitatieve als kwalitatieve benaderingen gebruikt om primaire data te verzamelen, die vervolgens werden getrianguleerd met secundaire gegevens uit internationale bronnen (bijv. Wereldbank, Wereld Economisch Forum (WEF) en Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP)). Deze benadering verschafte een toegevoegde validiteit aan de bevindingen en de informatie om hiaten op te vullen.

In de kwantitatieve fase, werd een aangepaste versie van de questionnaire van EESE van de ILO toegepast op Suriname en op externe factoren die de productiviteit beïnvloedden toegepast, voornamelijk middels 1 op 1 gesprekken.²⁰, met bedrijfseigenaren/managers (218) en met arbeiders (30) uit een dwarsdoorsnede van of de primaire, secundaire en tertiaire bedrijfssectoren in Suriname. Gebaseerd op de verdeling van arbeiders in bedrijven gepresenteerd in **TABEL 1**, behoort het grootste deel van de bedrijven tot de Tertiaire Sector en zijn ze zeer sterk geconcentreerd in Paramaribo en Wanica. Vanwege de tijd en andere belemmeringen, was het verzamelen van data geconcentreerd op deze districten. Bovendien, liet de steekproef zeer duidelijk de distributie van deze bedrijven per sector zien. De steekproef over de arbeiders bestond uit twaalf (12) vrouwen en (18) mannen die voornamelijk uit Paramaribo kwamen. Een analyse over de samenstelling van de uiteindelijke steekproef wordt gepresenteerd in de **TABELLEN 2, 3 en 4** beneden.

► **Tabel 2: Analyse van de Steekproef van het Onderzoek: Participanten per Locatie**

	Zaak eigenaren/ Managers	Arbeiders
Paramaribo	177	24
Wanica	36	5
Commewijne	4	1
Saramacca	1	
Totaal	218	30

► **Tabel 3: Analyse van de Steekproef van het Onderzoek: Participanten per Sector**

	Zaak eigenaren/ Managers	Arbeiders
Primair	8	1
Secundair	48	5
Tertiair	152	13
Overhead Onderwijs en Gezondheidszorg	10	11
Totaal	218	30

► **Tabel 4: Analyse van de Steekproef van het Onderzoek: Bedrijfseigenaren/Managers per Bedrijfs grootte ***

	Aantal Participanten	Procent
Micro	101	46.3
Klein	57	26.1
Medium	36	16.5
Groot	6	2.8
N/A	18	8.3
Totaal	218	100

* *Micro <10 werknemers, Klein 10-49 werknemers, Medium 50-250 werknemers, Groot >250 werknemers*

De selectie van deelnemers voor het onderzoek betrof primair het gebruik van een combinatie van quotum en sneeuwbal steekproef technieken. Aanvankelijk, werd een voorlopige lijst van contacten samengesteld uit de collectieve netwerken van verscheidene instituten. Dit werd gevolgd door een verwijzingsbenadering waar elke deelnemer werd aangemoedigd een geschikte persoon aan te bevelen die belangstelling zou kunnen tonen te participeren. Ten derde werd er reclame gemaakt voor het onderzoek op de sociale media om meer deelnemers te krijgen. De

²⁰ Slechts vier (4) questionnaires werden online voltooid

gezamenlijke pogingen resulteerden in een globale reactie percentage van ongeveer 20%.

De in het onderzoek vertegenwoordigde bedrijven waren op verschillende niveaus van formaliteit. Tabel 5 hieronder verschaft een gedetailleerde analyse van de registratie status. Het grootste gedeelte van de bedrijven was tot op zekere hoogte geformaliseerd.

► **Tabel 5: Analyse van de Steekproef van het Onderzoek: Bedrijfseigenaren/Managers per Soort Bedrijfsregistratie**

Soort Registratie	Ja	Nee
Plaats /district Bedrijfsvergunning	110	84
Registratie bij de Belasting Autoriteit	174	34
Registratie van de Eigenaar bij APF	101	93
Registratie van de Eigenaar bij SOR	128	65
Registratie van de Eigenaar bij BAZO	118	78
Registratie van de Werknemers bij APF	101	100
Registratie van Werknemers bij SOR	139	64
Registratie van Werknemers bij BAZO	115	90

De kwalitatieve fase omvatte zowel focusgroepen met werknemers en eigenaren/ managers en interviews met sleutelinformanten. Er werden twee focusgroep sessies gehouden met vijf (5) ondernemers/ managers en zes (6) werknemers. Selectiecriteria voor beide focus groepen moesten vertegenwoordigers hebben uit zowel de formele als de informele sectoren, uit bedrijven van verschillende grootte en jaren operationeel bezig zijn, verspreid over de voornaamste sectoren van het land. De deelnemers werden geselecteerd uit de lijst van die bedrijven die gevraagd waren mee te doen met het onderzoek maar die om verschillende redenen niet in staat waren geweest om deel te nemen aan de kwantitatieve fase.

Er werden twee ronden van diepte-interviews uitgevoerd met een totaal aan

11 vertegenwoordigers van de overheid, arbeidersorganisaties en werkgevers.

De vragen die gesteld werden bij zowel de diepte-interviews als de focusgroep sessies, trachten verdiept inzicht te krijgen in de gebieden die reeds in de kwantitatieve fase aan de orde kwamen. De diepte-interviews werden uitgevoerd gedurende de beginfase van de nationale lockdown die werd ingesteld nadat de eerste gevallen van COVID-19 zich voordeden (29 mei – 3 jun 2020, met alle respondenten behalve VSB, dat op 24 juni 2020 werd beëindigd). Bovendien werden naast de vragen die verbonden waren met EESE en de productiviteit, sleutel informanten gevraagd over hun percepties ten aanzien van de invloed van COVID-19 op ondernemingen en het bedrijfsleven in het land. Het is, echter, waard op te merken dat de belangrijkste piek en toename van COVID gevallen in Suriname kwam nadat deze interviews waren voltooid.

1.4 Beperkingen

Het datacollectie team stond voor verscheidene uitdagingen gedurende het onderzoeksproces. Ten eerste is de officiële lijst van geregistreerde bedrijven niet up-to-date en data uit de informele sector is niet vastgelegd in een gecentraliseerde database. Dit had implicaties voor de steekproef. Ten tweede werd de questionnaire beschouwd als complex voor kleine bedrijfseigenaren/managers, informele bedrijfseigenaren/managers en arbeiders. Respondenten in zowel onderzoek (vooral Bedrijfseigenaren/Managers) vonden de questionnaire te lang en sommige vragen onnodig. Tenslotte is secundaire data over Suriname zeldzaam en vaak 2-3 jaar uit de tijd. Toch werden waardevolle inzichten geproduceerd over de potentiële invloed op het economische, sociaal en politiek milieu en op de productiviteit in Suriname door middel van collectie en het trianguleren van data uit verschillende bronnen – uit perceptieonderzoeken, tot literatuuronderzoek en interviews. Sommige initiële reflecties over COVID-19 werden ook vastgelegd.

- ▶ Een goed ondernemersklimaat voor duurzame bedrijven in Suriname
Een studie gericht op produktiviteit

► 2. Economische Elementen

2.1 Het mogelijk maken van het Wettelijk en Regulerend Milieu

Het ontwikkelen van ondernemingen vereist een gunstig en bemoedigend wettelijk en regulerend milieu gesteund door sterke instituten met effectieve monitoring en de macht tot uitvoering. Er zijn veel voordelen te halen uit het hebben van een sterk wettelijk en regulerend milieu, waarbij is inbegrepen de toegenomen bedrijfsformaliteit, werkgelegenheid, investering en het belastingstelsel. Een wettelijk en regulerend milieu dat, echter, corruptie niet op de juiste wijze aanpakt of dat belast is met extensieve bureaucratie kan een negatief effect hebben op de productiviteit. Dit type milieu dwingt bedrijven veel tijd te besteden aan niet-bedrijf gerelateerde zaken, zoals het vestigen van relaties met overheidsfunctionarissen. Deze typen activiteiten resulteren vaak in toegenomen kosten om zaken te doen.

2.1.1 Perspectieven Bedrijfseigenaar/Manager

De meerderheid van bedrijfseigenaren/managers beschouwen het regulerend milieu van Suriname soms als een belemmering (48%) of als een belangrijke obstakel (14%). Bovendien suggereren de onderzoeksresultaten dat het niveau van omkoping in Suriname dagelijkse activiteiten en investeringen bemoeilijkt, aangezien meer dan 85 procent van de respondenten het ermee eens was dat omkoping een last is voor hun bedrijf. Over het algemeen waren de antwoorden gelijk verdeeld met betrekking tot de mate waarin het regulerend milieu bedrijfsvriendelijk is, aangezien 43% van de respondenten een positieve perceptie had terwijl 49% het niet had.

De meeste onderzochte bedrijfseigenaren/managers (59 procent) rapporteerden ook dat het wettelijk en regulerend milieu onvoorspelbaar is en niet transparant. Het onderzoek leverde

gemengde resultaten op met betrekking tot het idee of administratieve lasten het dagelijks werk en investeringen moeilijk maken. Terwijl ongeveer de helft van de onderzochte personen het er mee eens was, waren de overblijvende respondenten het niet eens met deze verklaringen, zoals die weergegeven worden in **FIGUUR 1** beneden.

Volgens de focus groep deelnemers, is de effectiviteit van wetten en reglementen om het gedrag van bedrijven te controleren beperkt aangezien weinig bedrijven die regelmatig toepassen en de controle zwak is in Suriname. Er werd gemeld dat alleen wanneer iets misgaat, men kijkt naar wettelijke oplossingen. Bovendien werd gemeld dat er momenteel geen overheidslichaam bestaat dat geregeld beoordeelt of bedrijven zich houden aan reglementen en werknemers vragen niet vaak om arbeidswetten en arbeidswetgeving, benadrukkend dat de wet alleen maar wordt gezocht wanneer er een conflict is. Dit probleem wordt vergroot door de perceptie dat niet alle belanghebbenden betrokken zijn in het proces van het wijzigen van het beleid of het ontwikkelen van nieuwe reglementen. De perceptie van een zwak regulerend raamwerk werd ook gedeeld door de arbeiders, in het bijzonder als het betrekking heeft op rechten. Er waren gevallen die werden gemeld waarin werkgevers geen of onregelmatig de verplichte verzekeringen en pensioenbijdragen betaalden.

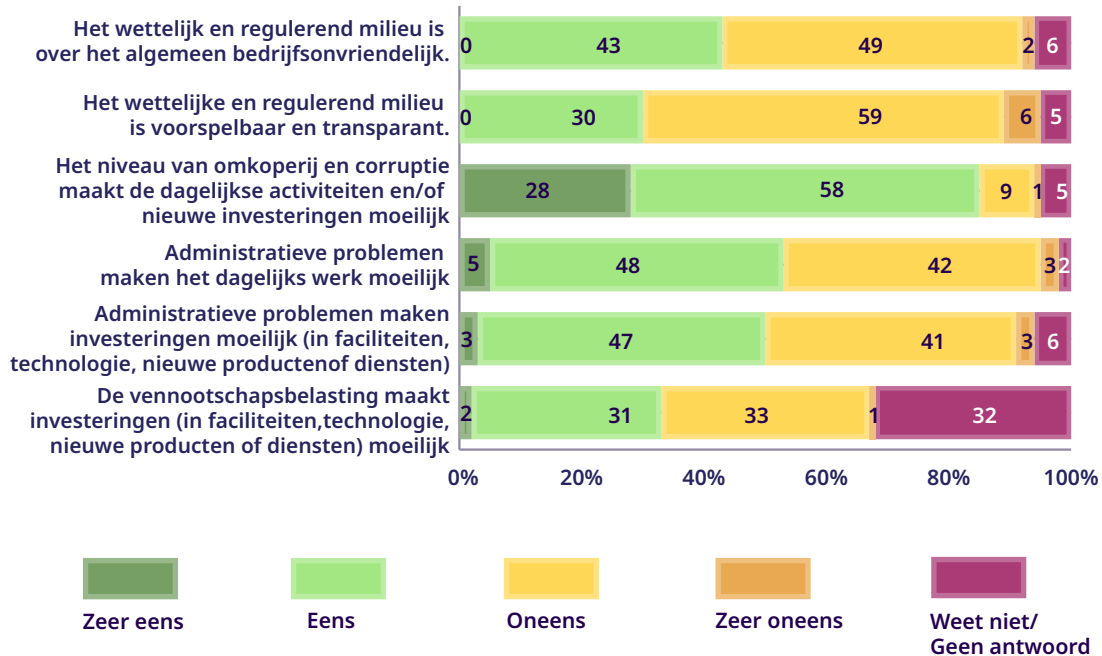
2.1.2 Secondaire Data

Deze percepties worden ondersteund door de meest recente rangschikking van het land op de Regulerende Index voor Kwaliteit van de Wereldbank en de Index voor het Gemakkelijk Doen van Zaken. De Regulerende Index voor Kwaliteit meet het vermogen van de overheid om krachtige beleidslijnen en reguleringen te formuleren en te implementeren die de ontwikkeling van de particuliere sector toestaan en bevorderen. Suriname werd tussen 2016 en 2018²¹ gerangschikt op het 27e en 32e percentiel onder 214 landen die ver beneden het Latijns-Amerikaans en het Caribisch gemiddelde staan en dat was rond het 58e percentiel voor dezelfde periode.

---

21 <http://info.worldbank.org/governance/wgi/>

► **Figuur 1: Percepties Eigenaar/Manager over het Wettelijk en Regulerend Milieu**

De Index van het Gemakkelijk Doen van Zaken, echter, meet specifiek reguleringen die het zaken doen beïnvloeden,²² dat nauw verbonden is aan de productiviteit en een directe bepalende factor is voor de aantrekkelijkheid van het investeren.

Suriname heeft gedurende de afgelopen vijf jaar een zwakke rangschikking behouden en is momenteel gerangschikt 162 uit 190 landen.²³ Het Wereld Rapport van het Wereld Economisch Forum 2016-2017 over Concurrerend zijn, verklaarde dat Suriname met verschillende problematische factoren kampt die het gemakkelijk zaken doen, beïnvloeden, namelijk, inefficiënte bureaucratie bij de overheid, corruptie, toegang tot financiën en een inadequaat ongeschoolde beroepsbevolking.

Het is bekend dat het beginnen van een sub-index voor bedrijven een sterke positieve correlatie heeft met de productiviteit. Het bewijs suggereert

dat regulerende hervormingen die het makkelijker maken met een formeel bedrijf te beginnen, worden geassocieerd met een toename van het aantal nieuw geregistreerde bedrijven en met hogere niveaus van werkgelegenheid en productiviteit. Het tegenovergestelde is dat een overdreven omslachtige regulering van start-ups, wordt geassocieerd met hoge niveaus van corruptie en informaliteit²⁴. Suriname is momenteel gerangschikt als 171 uit de 183 landen, een plaats hoger dan 2019²⁵. Het beginnen met een bedrijf in Suriname blijft lastig.

2.2 Handels en Duurzame Economische Integratie

Regionale en internationale handelsintegratie hebben de potentie om productiviteit voor

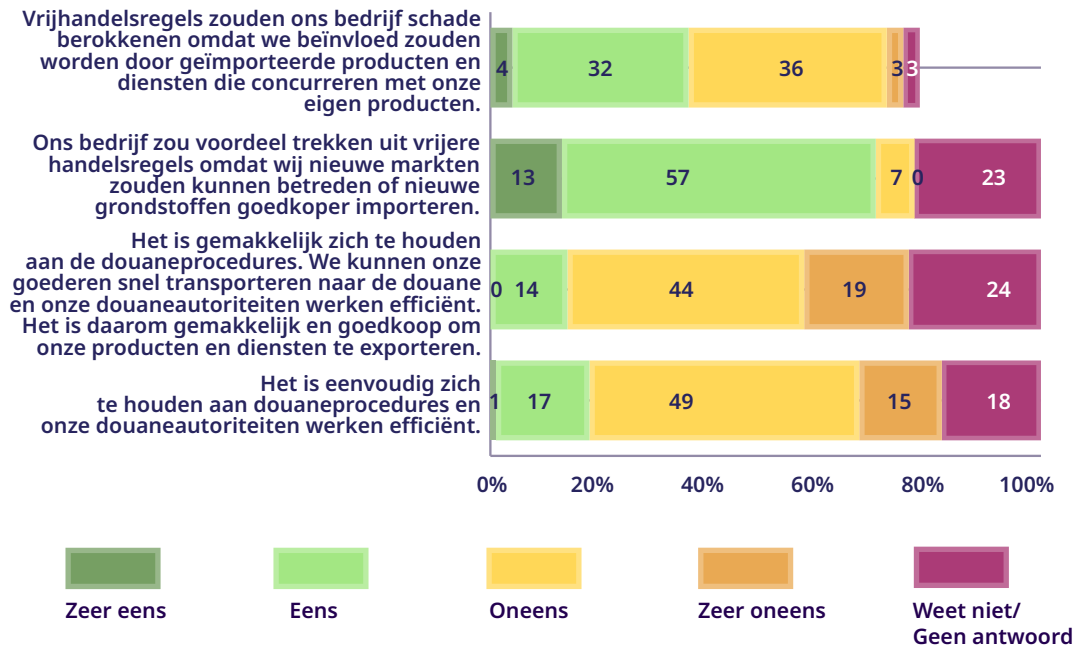
²² <https://www.doingbusiness.org/en/rankings>

²³ <https://www.doingbusiness.org/en/rankings>

²⁴ <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploretopics/starting-a-business/why-matters>

²⁵ <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploretopics/starting-a-business>

► **Figuur 2: Percepties Eigenaar/Manager over Handelsvoorschriften**

bedrijven te verhogen door middel van een verhoogde toegang tot goedkopere grondstoffen en geavanceerde technologie en uitrusting. Er wordt gesuggereerd dat openheid in de handel vele economische voordelen met zich meebrengt, meer technologieoverdracht, de overdracht van vaardigheden, toename van arbeid, een totale factor productiviteit en economische groei en ontwikkeling²⁶. Bovendien plaatst een open handelsbeleid bedrijven tegenover internationale rivalen door het creëren van kansen om buitenlandse markten te betreden en, omgekeerd, internationale bedrijven toe te staan de lokale markt te betreden. Deze situatie plaatst, daarom, druk op bedrijven om hun productiviteit te verbeteren teneinde, effectief te kunnen concurreren.

Terwijl sommige bedrijven in staat zullen zijn de nodige aanpassingen te doen om met succes te concurreren, zullen andere bedrijven misschien, gedwongen worden uit de markt te gaan en dit kan problemen met zich meebrengen, zoals vervanging van banen en een toename in

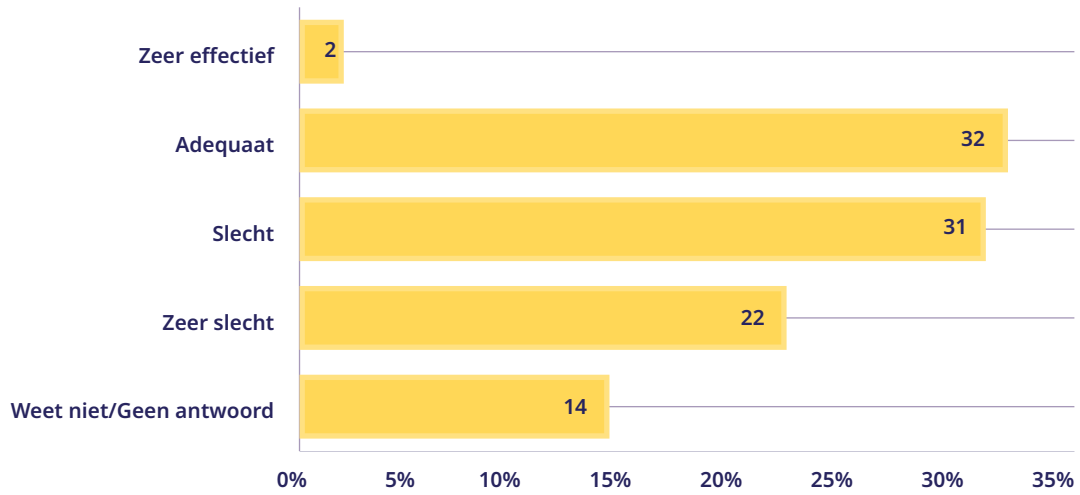
ongelijkheid van inkomen. Daarom moeten de kosten en voordelen van de handel en het geschikte economisch integratiebeleid zorgvuldig worden beoordeeld. Dus kunnen er verschillende percepties zijn ten aanzien van het voordeel van de handel en de economische integratie in Suriname.

2.2.1 Perspectief Bedrijfseigenaar/Manager

Het grootste deel van de respondenten beschouwt regionale economische integratie als zeer belangrijk (56%) of belangrijk (33%). Over het algemeen geven respondenten in het onderzoek de voorkeur aan vrijere handelsvoorschriften. Meer dan twee derde deel van de ondervraagde eigenaars en managers was het er mee eens dat vrijere handelsregels een voordeel voor hun bedrijven zouden kunnen zijn, terwijl slechts ongeveer een derde deel aangaf dat vrijere

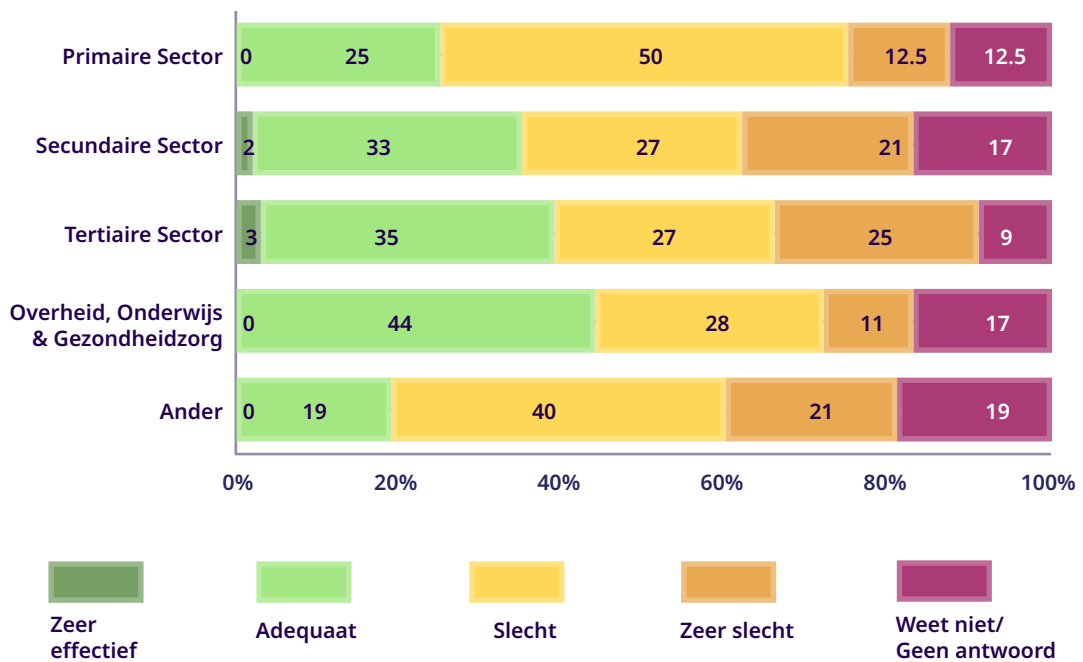
²⁶ https://www.economicsonline.co.uk/global_economics/trade_openness.html

► **Figuur 3: Percepties Eigenaar/Manager over de Efficiëntie van Douaneautoriteiten***

*Hoe beoordeelt men de efficiëntie van douaneautoriteiten bij het verwerken van import- en exportgoederen?

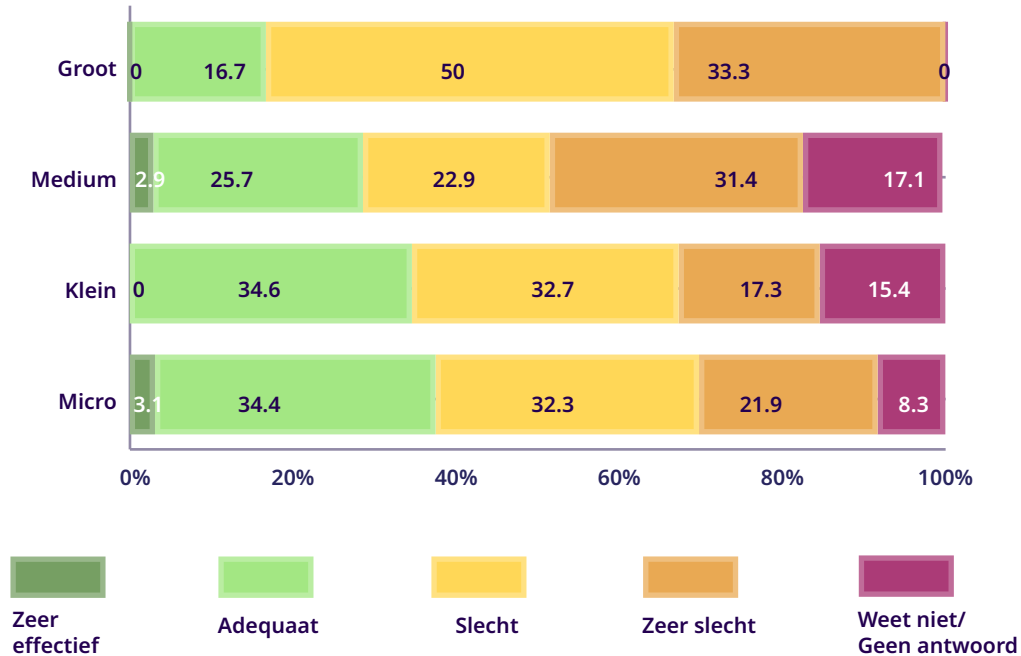
► **Figure 4: Owner/Manager Perceptions of the Efficiency of Customs Authorities by Sector***

*Hoe beoordeelt men de efficiëntie van de douaneautoriteiten bij het verwerken van import- en exportgoederen?

► **Figuur 5: Percepties Eigenaar/Manager over de Efficiëntie van de Douaneautoriteiten per Bedrijfsgrootte***

* Hoe beoordeelt men de efficiëntie van de douaneautoriteiten bij het verwerken van im-en exportgoederen?
 ** Micro <10 werknemers, Klein 10-49 werknemers, Medium 50-250 werknemers, Groot >250 werknemers

handelsregels hun bedrijven zouden kunnen schaden. **FIGUUR 2**

Zwakke institutionele systemen schijnen het makkelijk handeldrijven te ondermijnen aangezien ongeveer 53% van de respondenten de efficiëntie van de douaneautoriteiten met betrekking tot het verwerken van import- en exportgoederen of slecht of zeer slecht beschouwd en dit kan een beperking vormen voor het vermogen van bedrijven om effectief zaken te doen. **FIGUUR 3 - 4**

Wanneer antwoorden van respondenten worden vergeleken op basis van bedrijfsgrootte, schijnen vertegenwoordigers van grote bedrijven vooral teleurgesteld te zijn over de efficiëntie van de bestaande douane procedures. De meerderheid (83 procent) vond de efficiëntie van de autoriteiten slecht of zeer slecht. **FIGUUR 5**

2.2.2 Interviews Belangrijke Informanten

Belangrijke informanten merken dat opeenvolgende regeringen gefaald hebben om het systeem te moderniseren en een groter gebruik van ICT-oplossingen te incorporeren in de infrastructuur van de handel en logistiek van het land. De data verzameling van de handel en logistiek en de distributie door dienstverleners van vracht en verschepping is ongecoördineerd en gedecentraliseerd. Bovendien zijn respondenten van mening dat lokale ondernemers niet genoeg gebruik maken van de op ICT gebaseerde marketing en e-commerce oplossingen voor het doen van zaken in het buitenland. Dit was deels te wijten aan de slechte kwaliteit van de ICT-infrastructuur en de hoge kosten van de internetdiensten.

Momenteel zijn er beperkte directe vliegverbindingen in Suriname en dit veroorzaakt zowel nadelen op schaal en tijd wanneer men zaken doet over de grenzen. Een voorbeeld was dat het makkelijker is goederen naar Nederland te exporteren via de mid-Atlantische route vergeleken met het exporteren van goederen naar het CARICOM-gebied (bijv. Barbados). Als gevolg

daarvan aarzelen bedrijven soms om exportinitiatieven te ondernemen vanwege het overwegen van de kosten tegenover de opbrengsten. Er werd bezorgdheid geuit over mogelijke corruptie in de industrie als gevolg van het op contanten gebaseerde betalingssysteem dat in de nationale havens bestaat. Met de druk van sociale afstand met COVID-19, zal het belangrijk zijn te zien of er groeiende pogingen worden gedaan naar het gebruik van de girale betalingssystemen.

2.2.3 Secondaire Data

De Rangschikking Handel over de Grens van de Wereld Bank steunt de percepties over de handel en de logistieke inefficiënties geuit door respondenten. De rangschikking Handel over de Grens classificeert landen volgens de tijd en de geschatte kosten met het logistieke proces van het exporteren en importeren van goederen. Maatregelen zijn afgeleid van drie reeksen procedures binnen het totale proces van het exporteren of importeren van een zending goederen: naleving van documenten, naleving van grensafspraken en binnenlands vervoer. In 2018, stond Suriname gerangschikt 87 uit 190 landen²⁷ suggererende dat er tekortkomingen zijn op een of meer van deze gebieden. Dit is vooral zorgelijk aangezien het land steunt op buitenlandse markten voor ongeveer 50 procent van het BBP²⁸. Deze situatie wordt verergerd door de COVID-19-pandemie, die de lokale en internationale toeleveringsketens ernstig heeft verstoord, waardoor het voor bedrijven in Suriname nog moeilijker wordt om grensoverschrijdend handel te drijven en internationale kopers in de toekomst met elkaar in contact te brengen.

2.3 Eerlijke Concurrentie

Regels voor eerlijke concurrentie zijn belangrijke bouwstenen van markteconomieën. Eerlijke concurrentie dwingt bedrijven om de kosten sterk te verminderen, om producten te innoveren en/of managementpraktijken te hervormen. Het verwijderen van concurrentiebeperkende praktijken op nationaal niveau creëert een gelijk speelveld voor alle bedrijven, waarbij de meest productieve

en innovatieve bedrijven meer presteren dan hun concurrenten. Volgens de behandelingshypothese zou, ceteris paribus, een bedrijf dat wordt getransplanteerd van een minder naar een meer concurrerende markt, een toename vertonen in de gemeten productiviteit²⁹.

2.3.1 Perspectief Bedrijfseigenaar/Manager

Uit het onderzoek bleek dat de rol van de Surinaamse regering bij het waarborgen van eerlijke concurrentie aanzienlijke ruimte voor verbetering biedt. Terwijl 17% van eigenaren en managers van mening is dat het overheidsbeleid en de industriële regelgeving eerlijke concurrentie garanderen, is een overweldigende 73 procent het daar niet mee eens of helemaal mee oneens. De respondenten van het onderzoek zijn gelijk verdeeld tussen het ondersteunen of het tegen zijn van het feit dat hun bedrijfsactiviteiten, inbegrepen de dagelijkse werkzaamheden en investering, negatief worden beïnvloed door oneerlijke concurrentie.

Bij het reageren op buitenlandse bedrijven speciale voorwaarden en incentives ontvangen, was meer dan de helft van de respondenten (54%) van mening dat er geen speciale behandeling werd gegeven aan buitenlandse bedrijven door de Overheid. Echter was 22% van de respondenten van het onderzoek van mening dat dit wel het geval is. **FIGUUR 6**

Verder doorvragen naar de perceptie van een speciale behandeling van buitenlandse bedrijven bracht aan het licht dat deze opvatting vooral gold voor de primaire of extractieve sector (zie **FIGUUR 7** hieronder).

2.3.2 Interviews Belangrijke Informanten en Secondaire Data

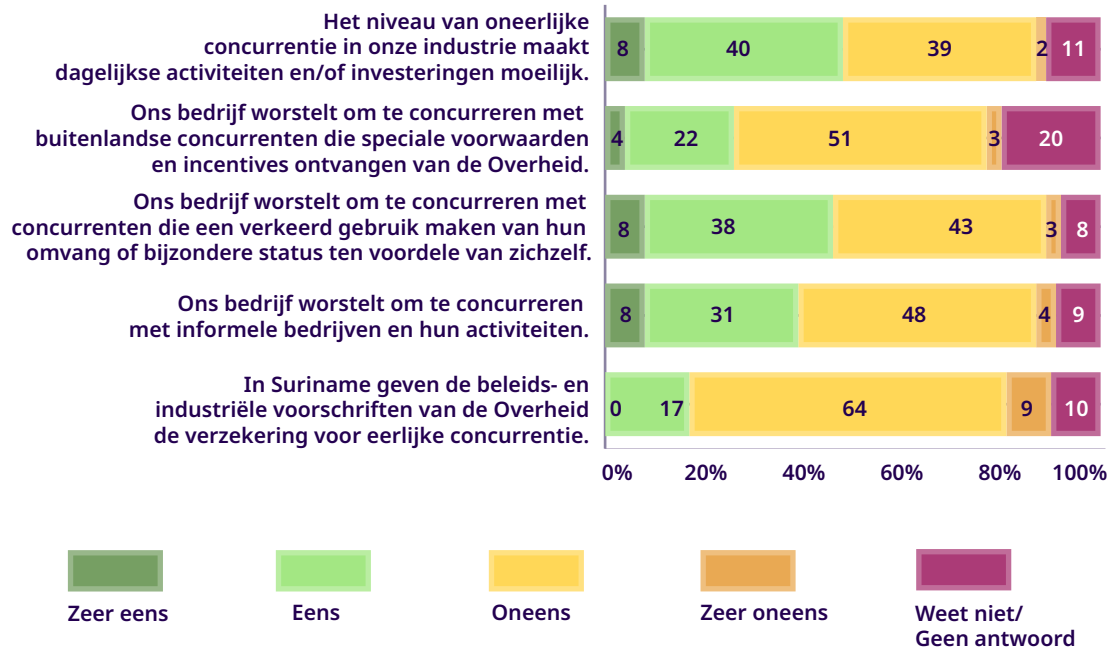
Sleutelinformanten waren van mening dat het anti-monopoliebeleid van het land gunstig was en dat de aanwezigheid van monopolies beperkt was tot de levering van nutsvoorzieningen in Suriname. Volgens de meest recente data van

27 <https://www.doingbusiness.org/en/rankings#>

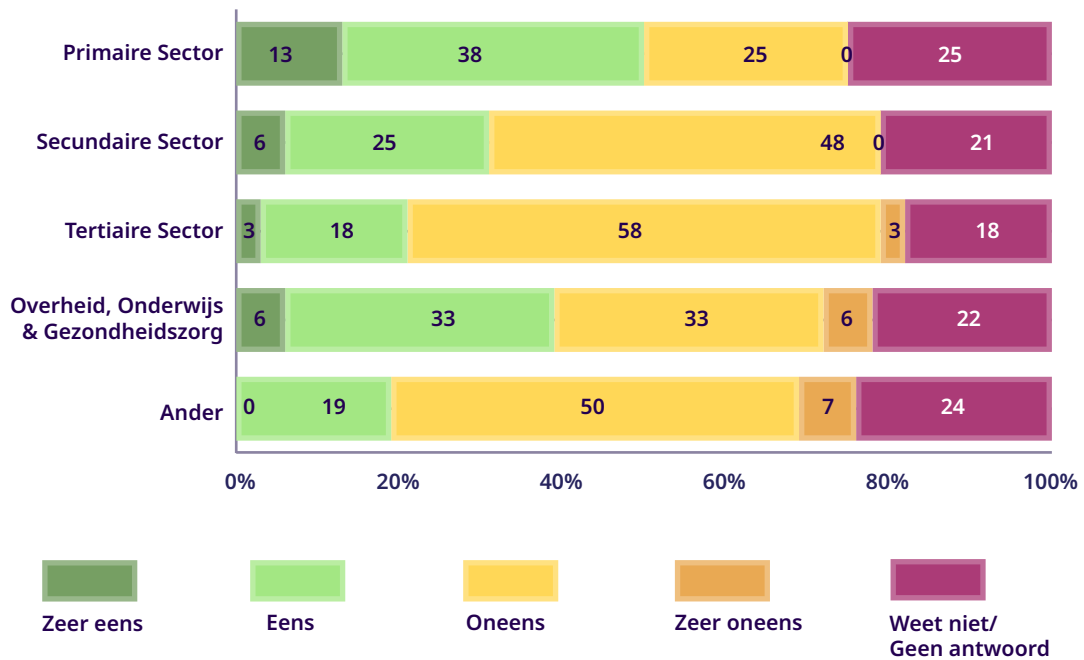
28 https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.ZS?name_desc=false

29 https://www0.gsb.columbia.edu/mygsb/faculty/research/pubfiles/15059/backus_2014_wp_procom.pdf

► **Figuur 6: Percepties Eigenaar/Manager over Eerlijke Concurrentie**

► **Figuur 7: Percepties Eigenaar/Manager over Oneerlijke Concurrentie onder Buitenlandse Bedrijven per Sector***

*Tot op welke hoogte bent u eens met de verklaring: Ons bedrijf worstelt om te concurreren met buitenlandse bedrijven die special voorwaarden en incentives van de overheid ontvangen.

de maatstaf van het Wereld Economisch Forum WEF, echter, over de effectiviteit van een anti-monopolie beleid³⁰ en de mate van marktdominantie, werd Suriname gerangschikt als 125 uit de 144 landen gebaseerd op de maatstaf van effectiviteit van een anti-monopolie beleid en 86 uit de 144 landen over de mate van marktdominantie in 2015³¹. De voornaamste zwakte die werd geïdentificeerd door belangrijke informanten is de afwezigheid van een specifiek instituut voor anti-monopolie om het anti-monopolie beleid uit te voeren.

De heersende mening is dat bedrijven in Suriname zeer afkerig zijn tegenover concurrentie en beschouwen concurrentie niet als een uitdaging om innovatiever te worden. Volgens de recentste data van het WEF 2014-2015, werd Suriname gerangschikt als 98 uit 144 landen over de intensiteit van de lokale concurrentie. Tussen 2016 en 2017, echter, registreerde het land een groei in het aantal nieuwe bedrijfsregistraties per 1000 personen, van 1.14 tot 2.29³² en stond er beter voor dan het Latijns-Amerikaans en Caribisch gemiddelde van 1.57 voor dezelfde periode waarbij een lichte toename van activiteit bij ondernemers werd aangegeven.

2.4 Informatie en Communicatie Technologieën (ICTs)

Het gebruik van informatie en communicatietechnologieën (ICTs) is een fundamenteel deel van organisatorische productiviteit. ICT verbetert de snelheid van het verwerken van informatie en stroomlijnt communicatieprocessen, waardoor arbeid en coördinatiekosten worden verminderd. Gemakkelijke en betaalbare toegang tot ICT stelt bedrijven in staat concurrerender en innovatiever te worden, en biedt zo een groot transformatiepotentieel. ICTs kunnen ook substantiële structurering van het bedrijf bevorderen door het verbeteren van het gebruik van apparaten en daarbij de inventaris verminderen. Bovendien kan de mogelijkheid van het ontwikkelen van betere communicatiekanalen met leveranciers, klanten,

kennis voorzieners en concurrenten, de innovatiecapaciteit verhogen. Investerings in ICT en hun toegenomen gebruik zijn daarom belangrijke factoren die overwogen moeten worden wanneer men zoekt naar het vergroten van de productiviteit. Daarom is het begrijpen van de volgende dynamiek in Suriname centraal voor het ontwerpen van effectief publiek beleid om ICT-adoptie te bevorderen en de bedrijfsproductiviteit te laten toenemen.

2.4.1 Perspectief Bedrijfseigenaar/Manager

Bedrijfseigenaren en managers in Suriname merken over het algemeen op dat ICT direct beschikbaar en betaalbaar is voor hun bedrijven. Een groot deel van de respondenten (bijna 50%) geeft aan dat zij in algemene termen geen gebrek aan ICT merken en wijzen verder erop dat de beschikking hebben over ICT adequaat is om innovatie in te richten. Verder merkt, 55% van de bedrijfseigenaren/managers op dat hun bedrijf toegang heeft tot adequate expertise en financiële hulpbronnen om ICT effectief te gebruiken.

Over het algemeen merkt bijna 50% van de respondenten van het onderzoek op dat wetten en voorschriften in Suriname het productief gebruik van het internet faciliteren. Tegelijkertijd gaf ongeveer een vijfde deel van de deelnemers "weet niet" als antwoord op deze vraag, suggererende dat een nogal groot deel van de respondenten niet goed is geïnformeerd over dit onderwerp.

FIGUUR 8

Deze op waarneming gebaseerde tendensen waren over het algemeen consistent dwars door de bedrijfssectoren heen met uitzondering van een groot deel van de Overheid, Onderwijs en Gezondheidszorg (56%) en de Primaire Sector (50%), deelnemers die geloofden dat het gebrek aan toegang tot ICT het dagelijks werk steeds moeilijker heeft maakt (FIGUUR 9).

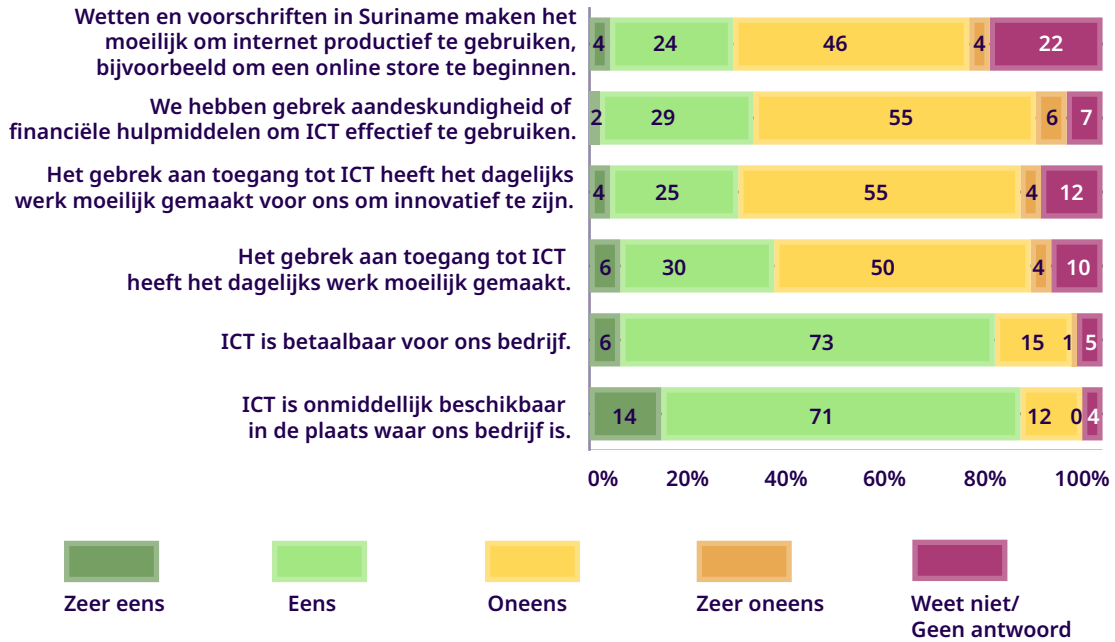
Bovendien, merkt 44% van de deelnemers van de Overheid, Onderwijs en Gezondheidszorg en 37% van de deelnemers van de Tertiaire Sector op dat het niveau van innovatie binnen hun organisaties

30 <https://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015/rankings/>

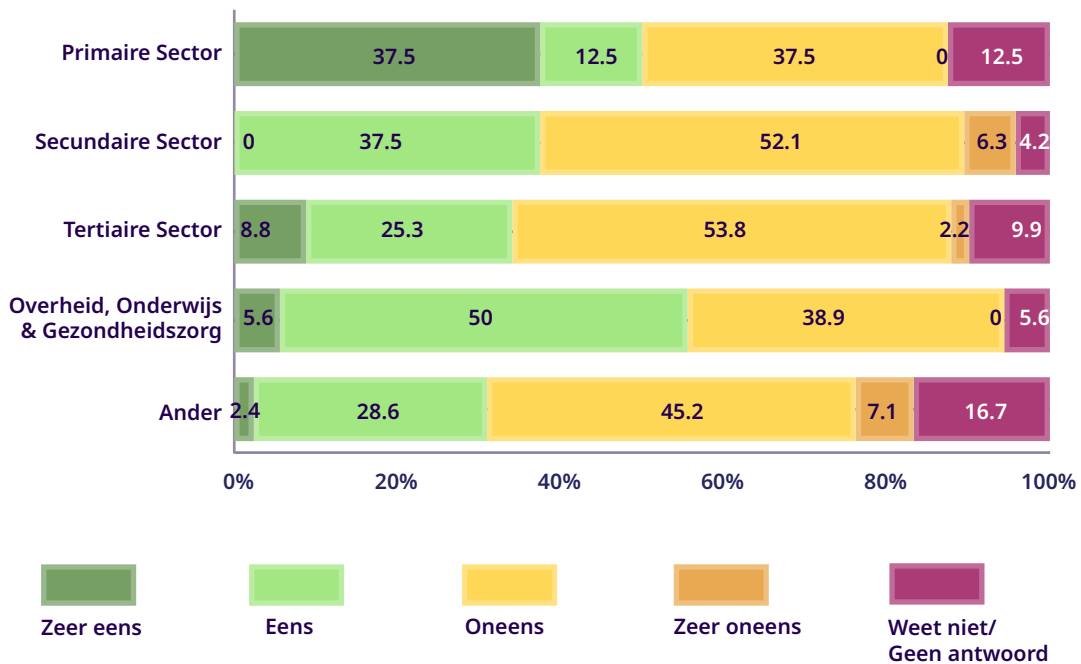
31 <https://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015/rankings/>

32 <https://data.worldbank.org/indicator/IC.BUS.NDNS.ZS?end=2017&locations=SR&start=2015>

► **Figuur 8: Percepties Eigenaar/Manager over ICT en Productiviteit**

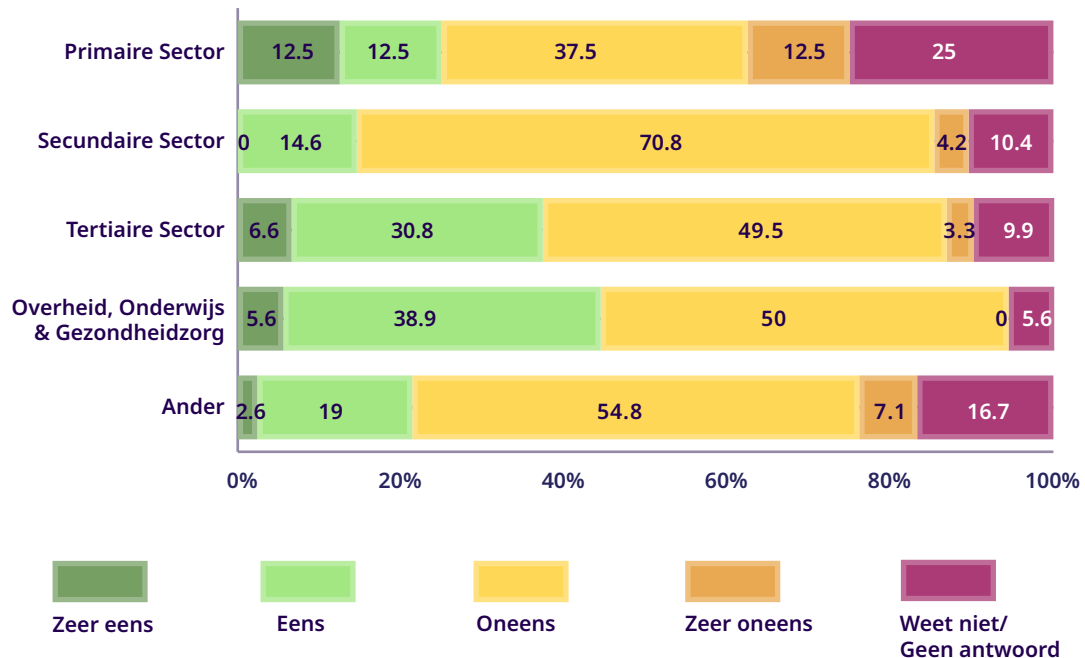

► **Figuur 9: Percepties Eigenaar/Manager over Toegang tot ICT en Productiviteit per Sector***

*Tot op welke hoogte bent u eens met de verklaring: Het gebrek aan toegang tot ICT heeft het dagelijks werk moeilijker gemaakt.

► **Figuur 10: Percepties Eigenaar/Manager over Toegang tot ICT en Innovatie per Sector***

*Tot op welke hoogte bent u eens met de verklaring: Het gebrek aan toegang tot ICT heeft het voor ons moeilijk gemaakt om innovatief te zijn.

wordt belemmerd door het gebrek aan toegang tot ICT (**FIGUUR 10**).

Ietwat tegenstrijdig, suggereren deelnemers in de focus groep van arbeiders dat er een algemene tendens bestaat om oude systemen in Suriname te gebruiken: zowel, in termen van organisatorische structuren, maar ook met betrekking tot ICT. Er was een oproep tot verandering naar nieuwe technologieën en een verhoogde digitalisatie om de innovatie capaciteit richting te geven en de productiviteit in de werkplaats te verhogen.

2.4.2 Interviews Belangrijke Informanten

Belangrijke informanten wezen erop dat ICT-initiatieven voor bedrijven in Suriname positief correleren met de schaalverdeling en het kapitaal. Het is gebruikelijker te kijken naar investeringen in de ICT-ontwikkeling onder grotere bedrijven. Dit kan zijn vanwege de concurrentieniveaus

waarmee zij worden geconfronteerd en dit spoort hen aan om een grotere efficiëntie en een snellere toegang tot markten na te streven. Aan de andere kant, wordt ook opgemerkt dat kleinere bedrijven met minder kapitaal alleen ICT-investeringen plegen wanneer het niet te vermijden is. Potentiële redenen waren onder andere een gebrek aan kennis en competentie in het gebruik van ICT oplossingen, een gebrek aan waardering voor de voordelen in relatie tot de kosten en weerstand van arbeiders uit angst voor het verlies van banen.

2.4.3 Secundaire Data

Volgens de recentste WEF ICT Ontwikkelings Index voor Suriname die werd gebruikt om het niveau van ontwikkeling van ICTs voor elk gegeven land in 2017 te meten en te vergelijken, werd ons land gerangschikt als 88 uit 176 landen waarbij werd bevestigd dat er meer kan worden

gedaan op dit gebied³³. Op dezelfde manier werd Suriname op de Networked Readiness Index die meet hoe goed een economie ICTs gebruikt om het concurrerend zijn en het welzijn te verhogen³⁴ in 2015 gerangschikt als 113 uit 143 landen. De internet penetratie verhouding in Suriname in 2017 was 49 personen per 100, dat veel lager was dan het Latijns-Amerikaanse en het Caribische gemiddelde van 63 personen per 100 waarbij de tekortkomingen in haar ICT-ontwikkeling weer werden benadrukt. In 2018, waren vaste breedband abonnementen (p 100), die vaste abonnementen meet aan toegang op het publiek Internet hoge snelheid (een TCP/IP verbinding), op downstream snelheden gelijk aan of groter dan, 256 kbit/s, gelijk aan 13 persons per 100³⁵, gelijk aan het Latijns-Amerikaanse en het Caribische gemiddelde.

ICT-platformen spelen een belangrijke rol bij het helpen van personen om in verbinding te blijven met bedrijven (bijv. via e-commerce) en door elkaar te leren gedurende de COVID-19 pandemie. Deze situatie benadrukt verder de dringende behoefte voor het verbeteren van de ICT-infrastructuur in het land en van de ontwikkeling van vaardigheden, op het gebied van onderhoud en gebruik van ICT. De pandemie kan een katalysator zijn voor de overheid om dienstverleners aan te trekken en om te investeren in oplossingen om het huidig niveau van connectiviteit in het land te verbeteren. De COVID-19 pandemie zal waarschijnlijk vele bedrijven in Suriname dwingen om de ICT-opname en het gebruik te versnellen, terwijl ze proberen solvabel te blijven.

---

33 <https://www.itu.int/net4/ITU-D/idi/2017/index.html>

34 <https://www.weforum.org/agenda/2016/07/what-is-networked-readiness-and-why-does-it-matter/>

35 <https://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.BBND.P2?end=2018&locations=SR&start=2014>

► 3. Sociale Elementen

3.1 Onderwijs, Opleiding en Leren voor het Leven

Het menselijk kapitaal, dat is het aantal vaardigheden, gezondheid en kennis dat een person bezit, draagt belangrijk bij aan de groei van de productiviteit en uiteindelijk aan het verminderen van armoede en gedeelde voorspoed. Daarom zijn hoogwaardige instellingen voor beroepsonderwijs en hoger onderwijs, opleiding en levenslang leren cruciale elementen voor landen die hoogopgeleide en gemotiveerde arbeidskrachten willen ontwikkelen. Als alles gelijk is, zal een goed opgeleide en zeer bekwame arbeider beter werken dan zijn /haar onopgeleide tegenhanger, waarbij dit resulteert in een verhoogde productiviteit. Terwijl ICTs en reguleringen zorgen voor het relevante raamwerk en de juiste instrumenten zijn goed opgeleide en bekwame arbeidskrachten belangrijk voor een duurzame economische ontwikkeling. Bovendien speelt dit een zeer cruciale rol bij het bemachtigen van economische en

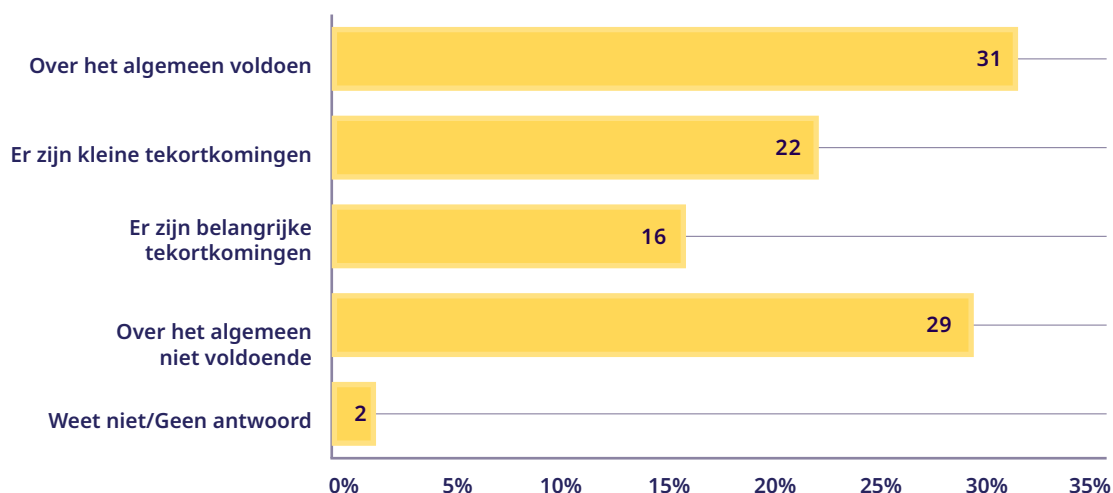
sociale vooruitgang waarbij de distributie van inkomens wordt verbeterd.

3.1.1 Perspectief Bedrijfseigenaar/Manager

Het perspectief van bedrijfseigenaren en managers dat er voldoende beroepsopleiding in Suriname is, verschilt zeer veel van dat van de arbeiders. Terwijl 31% aangeeft dat over het algemeen er voldoende beroepsopleiding is in Suriname, verklaart 22% dat er kleine tekortkomingen zijn en 16% geeft aan dat er behoorlijke tekortkomingen zijn. Het is interessant dat 29% van de respondenten merkt dat er over het algemeen onvoldoende beroepsonderwijs is. **FIGUUR 11**

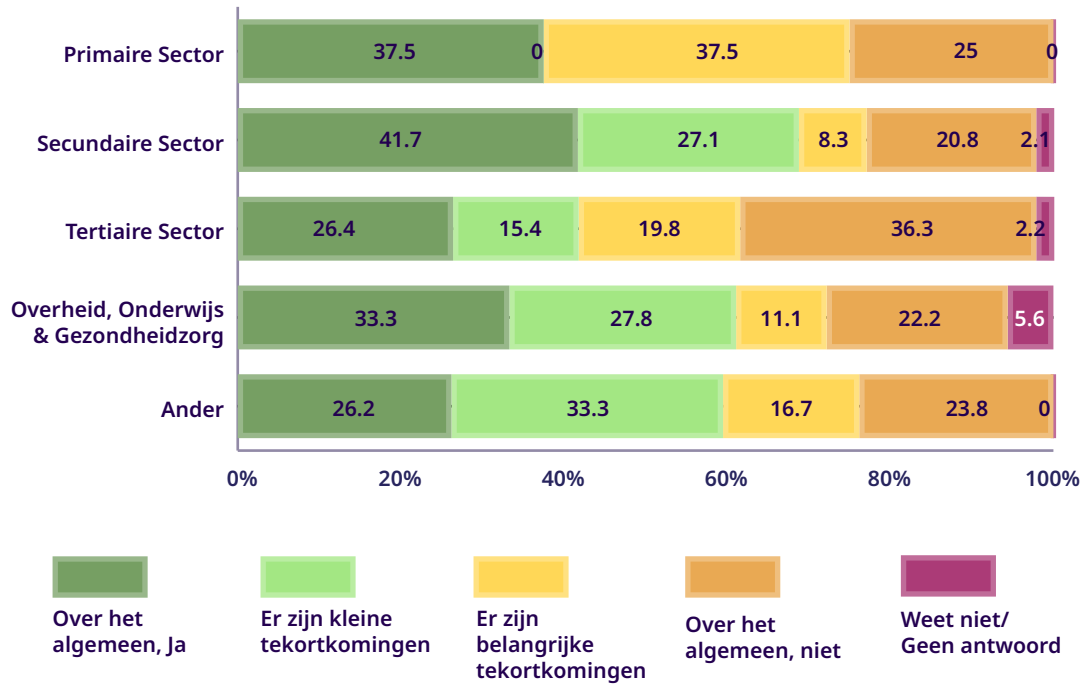
Als men nauwkeurig kijkt naar de percepties van de eigenaar/managers door de verschillende sectoren heen (**FIGUUR 12**) dan wordt onthuld dat de meest substantiële tekortkomingen in beroepsopleidingen worden beschouwd als te bestaan voor de Primaire en de Tertiaire Sector.

► **Figuur 11: Percepties Eigenaar/Manager over Beroepsonderwijs***

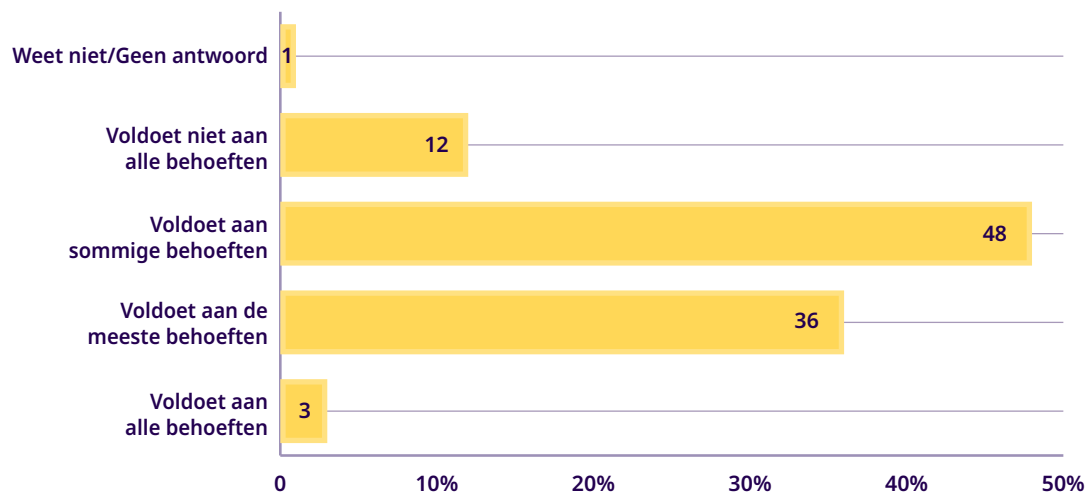
*Denkt u dat er genoeg beroepsonderwijs is in Suriname?

► **Figuur 12: Percepties Eigenaar/Manager over Beroepsonderwijs per Sector***

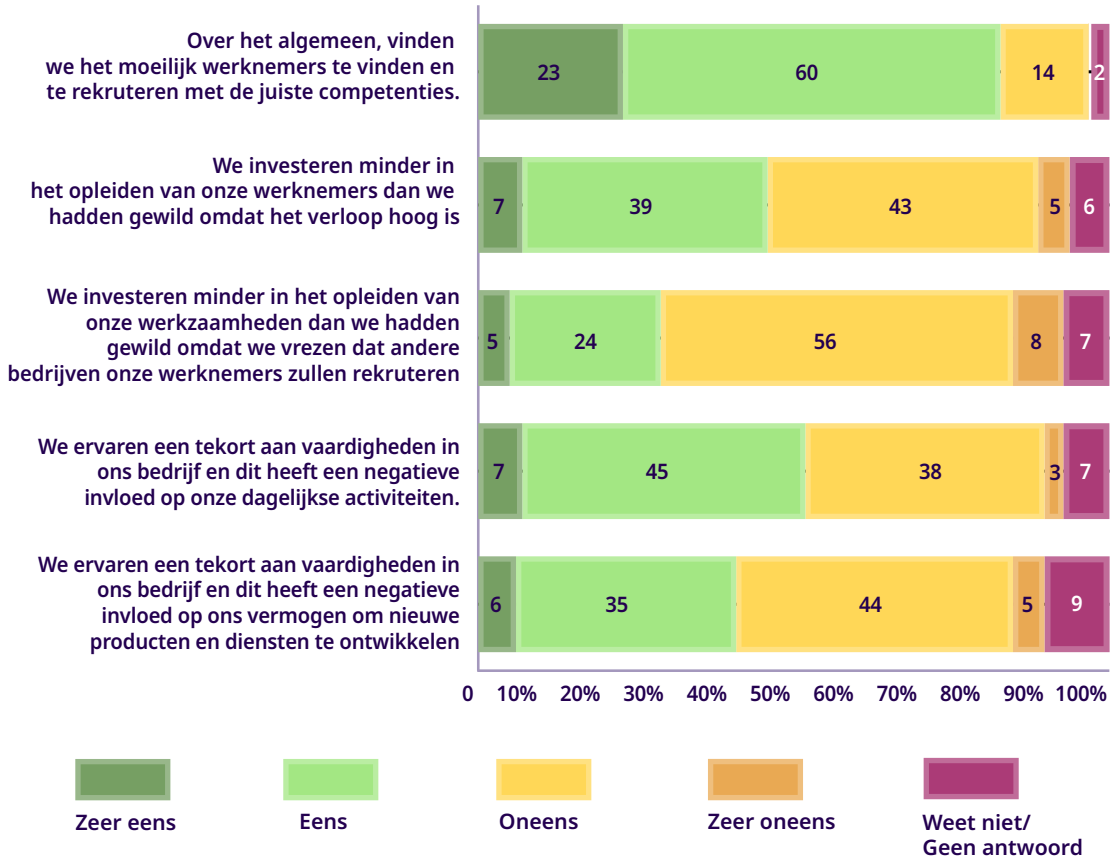
*Denkt u dat er genoeg beroepsonderwijs is in Suriname?

► **Figuur 13: Percepties Eigenaar/Manager over Hoger en Beroepsonderwijs in Suriname***

*Tot op welke hoogte denkt u dat hoger en beroepsonderwijs in Suriname beantwoorden aan de behoeften van het bedrijfsleven?

► **Figuur 14: Percepties Eigenaar/Manager over Tekortkomingen Vaardigheden van Werknemers en hun Invloed op het Bedrijf**

Drie en zestig procent van de respondenten in de Primaire Sector en 56% van de respondenten in de Tertiaire Sector gaven te kennen dat er belangrijke tekortkomingen waren in de aangeboden beroepsopleidingen of ze waren over het algemeen onvoldoende.

De meerderheid van de respondenten (48%) wijst er ook op dat hoger en beroepsonderwijs in Suriname slechts beantwoorden aan enkele van de behoeften van het land. Iets meer dan een derde van de respondenten merkt op dat hoger en beroepsonderwijs in Suriname beantwoorden aan de meeste behoeften, terwijl slechts 3% gelooft dat die beantwoorden aan alle behoeften.

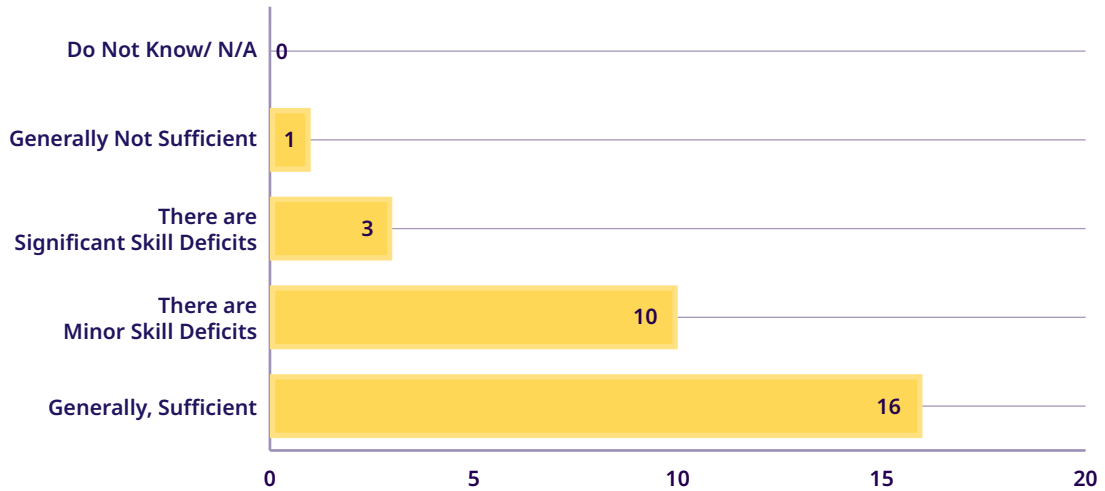
FIGUUR 13

Bedrijfseigenaren in Suriname beschouwen het rekruteren van werknemers met de juiste vaardigheden als een belangrijk obstakel voor de groei van een bedrijf. Bijna 75% van de respondenten

geeft aan dat het identificeren van geschoolde arbeiders moeilijk is. Bovendien is 50% het eens dat hun bedrijven een tekort aan vaardigheden ervaren die hun dagelijkse activiteiten negatief beïnvloeden, terwijl ruwweg 40% een tekort aan vaardigheden niet ziet als een belangrijke belemmering voor hun werk.

Het onderzoek leverde nogal eerlijk gelijk verdeelde resultaten op betreffende de relatie van de omzet van de werknemer en de stafopleiding. Ongeveer 46% van de respondenten wees erop dat de hoge werknemer fluctuaties een reden is waarom het bedrijf niet investeert in opleidingen, terwijl 48% het oneens was met deze bevinding. De focus groep deelnemers wezen ook op het hoge verloop van werknemers als reden voor bedrijven om te aarzelen te investeren in opleiding van werknemers.

► **Figuur 15: Percepties Arbeiders over Vaardigheden van de Arbeidskrachten Skills***

*Over het algemeen genomen, denkt u dat werknemers de vaardigheden hebben die worden vereist door bedrijven in Suriname?

Toen zij werden gevraagd over de beschikbare vaardigheden van werknemers die nodig zijn om nieuwe producten en diensten te ontwikkelen, gaf het grootste deel van de respondenten in het onderzoek (50%) aan dat zij niet werden geconfronteerd met wat voor tekort dan ook in dat specifiek opzicht. Iets meer dan 40% van de bedrijfseigenaren en managers gaven aan dat zij wel tekortkomingen aan vaardigheden ervoeren, die een negatief effect uitoefenden op hun vermogen om nieuwe producten te ontwikkelen. Focus groep deelnemers beschouwden het bestaande onderwijsstelsel en de zware theoretische aard van het curriculum in de meeste scholen als de onderliggende oorzaak voor het niet op een lijn liggen tussen de vaardigheden die nodig en beschikbaar zijn. **FIGUUR 14**

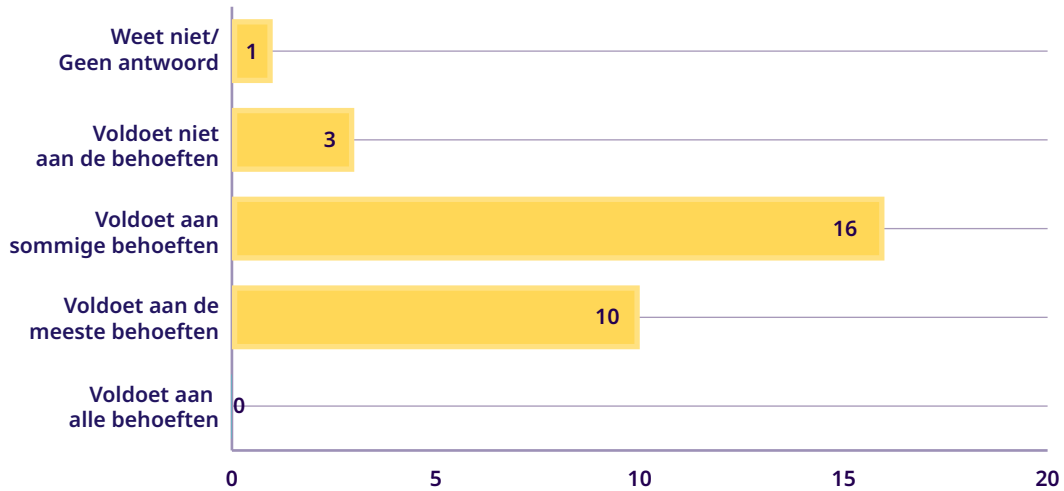
3.1.2 Perspectief Arbeider

In tegenstelling tot de bevindingen onder de bedrijfseigenaar/managers, laat figuur 16 zien dat iets meer dan de helft van de ondervraagde werknemers vindt dat de vaardigheidsniveaus van de werknemers over het algemeen voldoen aan de vraag en de bedrijfsvereisten in Suriname. Een toegevoegde derde deel van de respondenten gelooft dat er slechts kleine tekortkomingen aan

vaardigheden zijn, terwijl slechts een klein aantal arbeiders meldde dat arbeiders belangrijke vaardigheidstekortkomingen hebben of over het algemeen niet de vereiste vaardigheden bezitten.

FIGUUR 15

Toen zij werden gevraagd, over de beschikbaarheid van beroepsopleidingen in Suriname meldde vier van de dertig respondenten dat er genoeg opleidingen zijn, terwijl een toegevoegde acht respondenten aangaf dat er slechts kleine tekortkomingen zijn. Het grootste deel van de arbeiders suggereert dat er of belangrijke tekortkomingen zijn of er is over het algemeen onvoldoende beroepsopleidingen in Suriname. Verder toont figuur 17 dat een derde van de onderzochte arbeiders gelooft dat het huidige niveau van hoger en beroepsonderwijs in Suriname voldoet aan de behoeften van het bedrijfsleven, terwijl iets meer dan de helft denkt dat het huidige onderwijsstelsel slechts aan sommige behoeften voldoet. Slechts drie arbeiders waren van mening dat het hoger en beroepsonderwijs in Suriname niet voldoet aan de behoeften van het bedrijfsleven. Focus groep deelnemers meldde dat belangrijke vaardigheden voor de industrie voornamelijk worden verworven door opleiding tijdens het werk en door werkervaring, maar in vele gevallen is een belangrijke inspanning nodig om

► **Figuur 16: Percepties Arbeiders over Hoger en Beroepsonderwijs in Suriname***

*Tot op welke hoogte denkt u dat hoger en beroepsonderwijs in Suriname voldoet aan de behoeften van het bedrijfsleven?

werkgevers ervan te overtuigen dat bijkomende opleiding nodig is. **FIGUUR 16**

Arbeiders meldden ook dat vele bedrijven de voorkeur geven aan werknemers die zijn opgeleid tijdens het werk en kunnen investeren in specifieke opleidingen als dat nodig is. Verder, geven de focus groep bevindingen aan dat in de meeste gevallen, werkgevers de voorkeur geen aan tertiair/beroepsonderwijs vanwege de praktische kennis die werknemers meebrengen in de organisatie.

3.1.3 Interviews Belangrijke Informanten

Net als de bedrijfseigenaren, waren belangrijke informanten van mening dat het niveau van het onderwijs en de opleidingen tot vakbekwaamheid die in Suriname worden aangeboden zeer laag waren vanwege het slecht gericht zijn tussen de behoeften van de particuliere sector (vraag) en het onderwijs/de opleidingen tot vakbekwaamheid die worden aangeboden (aanbod). Dit geldt ook voor beroepsopleidingen, die gestandaardiseerd zijn en zijn aangepast aan de context.

Beroepsopleidingen vallen binnen het kader van de Suriname National Training Authority (SNTA), een organisatie waarvan velen vonden dat die niet genoeg proactief was in haar pogingen om de opleiding curricula aan te passen of om samenwerking te stimuleren met de Particuliere Sector, het Ministerie van Arbeid en het Ministerie van Onderwijs. Over het algemeen was men van mening dat onderwijs duur is in Suriname en het huidige systeem beantwoordt niet aan het doel van leren voor een leven lang.

3.1.4 Secondaire Data

Secondaire data bronnen ondersteunen de algemene percepties van de deelnemers. Volgens de data van UNESCO, bedroegen publieke uitgaven voor onderwijs, dat directe uitgaven omvat voor onderwijsinstututen en aan onderwijs gerelateerde publieke subsidies verstrekt aan huishoudens en verstrekt door onderwijsinstututen, 3.44 procent van het Bruto Nationaal Inkomen³⁶ en bezorgde het land in 2017 een rangschikking van 116 uit 186. Gebaseerd op de onderwijsindex van de UNDP, dat de relatieve prestaties van een land meet ten aanzien van volwassen

36 <https://www.indexmundi.com/facts/suriname/education-expenditure>

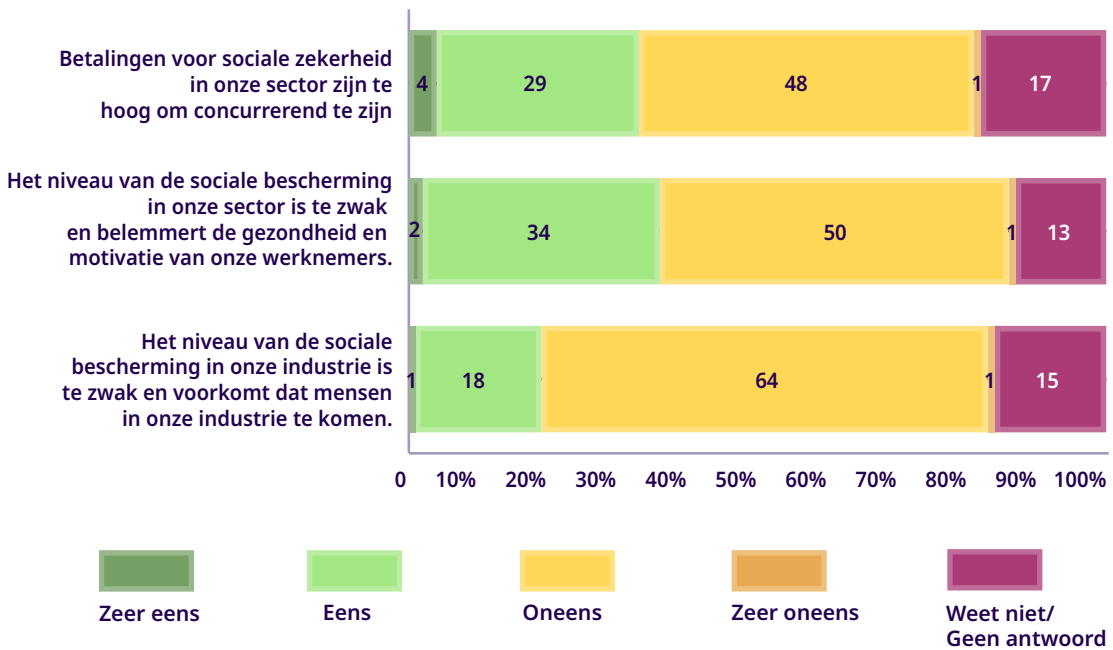
alfabetisme en gecombineerd de totale inschrijvingen op lager, middelbaar en tertiair onderwijs, werd Suriname in 2018 gerangschikt als 109 uit 204 landen³⁷, waarbij de behoefte werd aangegeven voor interventies om het systeem te verbeteren. Verder bood slechts 35 procent van de bedrijven, buiten het formele onderwijssysteem, in 2018 formele opleidingsprogramma's aan hun permanente, voltijdse werknemers, dat lager is dan het Latijns-Amerikaanse en het Caribische gemiddelde van 43 procent. De recentste WEF-data over de mate waarop bedrijven investeren in opleidingen en ontwikkeling van hun werknemers rangschikte het land als 101 uit 144, waarbij de behoefte voor bedrijven om harder te proberen hun personeel op te leiden verder wordt geïllustreerd.

3.2 Adequate Sociale Bescherming

Productiviteit in de werkplaats kan verbeterd worden door het verschaffen van belangrijke diensten aan de arbeidskrachten. Hierbij zijn inbegrepen de toegang tot gezondheidszorg, maatregelen betreffende beroepsgezondheid en veiligheid werkloosheidsuitkeringen, en zwangerschapsondersteuning en bescherming. Ofschoon men kan opwerpen dat sommige van deze beleidslijnen de bijkomende kosten voor het bedrijf zijn en die een averechts effect kunnen hebben op de winst, kunnen deze kosten gecompenseerd worden door een verhoging in de kwantiteit en kwaliteit van de opbrengst van de arbeiders en resulterend uit de verhoogde gezondheid en geheel welzijn en de motivatie van de arbeiders.

37 <http://hdr.undp.org/en/data>

► **Figuur 17: Percepties Eigenaar /Manager over Bijdragen Sociale Zekerheid en hun Effect op bedrijven**

3.2.1 Perspectief Bedrijfseigenaar/Manager

Toen men werd gevraagd over het effect van een slechte gezondheid op de productiviteit, was 61% van de respondenten van mening dat het de productiviteit in hun werkplaats zeer beïnvloedt. Een verdere 24% gaf aan dat dit hun werk tot op zekere hoogte negatief heeft beïnvloed. Deze perceptie was nogal consistent door alle sectoren heen.

Terwijl hoge betalingen voor sociale zekerheid het vermogen van het bedrijf om te concurreren negatief kunnen beïnvloeden, merkt 47% van de respondenten in het algemeen op dat de wettelijk opgelegde bijdragen door de overheid voor sociale zekerheid bedrijven positief kunnen beïnvloeden. Slechts 22% verklaarde dat deze bijdragen een negatieve invloed hebben op bedrijven in Suriname.

FIGUUR 17 laat zien dat toen zij werden gevraagd over het niveau van sociale bescherming in Suriname, bijna de helft van de bedrijfseigenaren en managers aangaf dat betalingen voor sociale zekerheid geschikt zijn. Verder, beschouwt meer dan de helft (51%) van de respondenten het

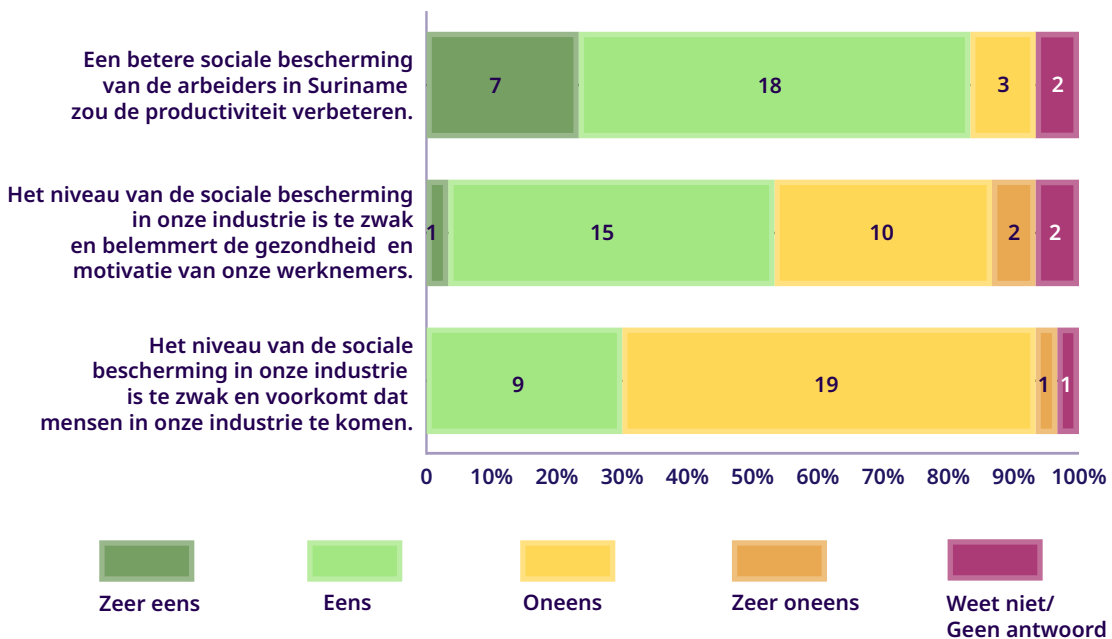
niveau van de sociale bescherming als adequaat en zij zien geen potentieel nadelige invloed op de gezondheid en motivatie van de werknemer. Aan de andere kant, gelooft meer dan een derde van bedrijfseigenaren en managers (36%) dat sociale bescherming te zwak is en dat deze de gezondheid en motivatie van hun werknemers belemmert. Er was een algemeen meningsverschil van 65% van de onderzochte deelnemers dat het niveau van de sociale bescherming te zwak is en mensen ervan weerhoudt in de industrie te gaan.

Bedrijfseigenaren/managers waren echter van mening dat momenteel de slechte gezondheid de productiviteit in de werkplaats beïnvloedt, vooral banen die fysiek intensief zijn. Bovendien bestaat de algemene perceptie onder eigenaren/managers dat terwijl beroeps-, veiligheids- en gezondheidspraktijken bekend zijn en worden toegepast in de meeste bedrijven, zij vaak slechts worden geïmplementeerd omdat sommige vaste klanten van het bedrijf eisen dat de praktijken in orde zijn.

3.2.2 Perspectief Arbeider

Het is opmerkelijk dat het grootste deel (23 van de 30) van de arbeiders meldde dat de gezondheid

► **Figuur 18: Percepties Arbeider over Sociale Bescherming en Productiviteit**

de productiviteit in de werkplaats zeer beïnvloed. Met betrekking tot de rol van de wettelijk opgelegde bijdragen voor sociale zekerheid, gaf de helft van de respondenten aan dat deze bijdragen de bedrijven in Suriname positief beïnvloeden, terwijl ongeveer een kwart van de respondenten (7 van de 30) deze als negatief beschouwden. Slechts drie respondenten geloofden dat de wettelijk opgelegde bijdragen voor sociale zekerheid de lokale bedrijven niet veel beïnvloeden.

Toen men werd gevraagd of een versterkte sociale zekerheid de productiviteit in Suriname zou kunnen verhogen, was het grootste deel van de respondenten of er mee eens of sterk mee eens (25 van de 30). Verder beschouwt meer dan de helft van de respondenten (16 van de 30) het niveau van de sociale bescherming als te zwak in hun industrie en dit resulteert in slechte gezondheid en een lage motivatie onder de werknemers. Een opmerkelijk deel (20 van de 30 arbeiders ondervraagd in het onderzoek) denkt niet dat het zwak niveau van de sociale bescherming in hun industrie mensen ontmoedigd of ervan weerhoudt in hun sector te komen werken. Ondertussen geloven negen van de 30 onderzochte arbeiders echt dat het lage niveau van sociale bescherming de aantrekkelijkheid van hun respectieve industrieën vermindert voor de toekomstige kandidaten. **FIGUUR 18**

Focus groep deelnemers ondersteunen over het algemeen de voornaamste bevinding van het onderzoek dat de slechte gezondheid van werknemers de productiviteit beïnvloedt. Deelnemers gaven uiting aan hun bezorgdheid dat in bepaalde industrieën, zoals bosbouw, mijnbouw en visserij, werknemers vaak fysiek overwerkt zijn. De recent aangenomen Wet op Bescherming van Werkgelegenheid van Gezinnen werd ook genoemd. Het verschaft zwangerschapsbescherming aan vrouwelijke arbeiders. De correlatie tussen de implementatie van de wet en de algehele uitvoering hiervan door bedrijven zal na enige tijd bepaald worden.

Tenslotte is er de algemene perceptie dat beroepsveiligheids- en gezondheidspraktijken (OSH) algemeen bekend zijn, maar hun implementatie

zou verbeterd kunnen worden. Deelnemers gaven ook aan dat functionarissen uit de publieke sector geen geregelde controle uitoefenen op OSH praktijken in de bedrijven en dat dit geregeld zou moeten gebeuren. De behoefte voor een sterke controle van OSH praktijken heeft meer bekendheid gekregen als een belangrijke strategie in de pogingen van het land om de invloed van de COVID-19 pandemie te bedwingen.

3.2.3 Interviews Belangrijke Informanten

Belangrijke informanten uit de publieke sector gaven aan dat de nieuwe Wet op de Bescherming Werkgelegenheid voor Gezinnen nog steeds in de beginfase van de implementatie is en vele bedrijven zijn zich niet volledig bewust hiervan of houden zich niet eraan. Het grootste gedeelte was ook van mening dat vele arbeiders niets wisten of niets begrepen over maatregelen ten aanzien van sociale bescherming. Er werd gerapporteerd dat in de formele sector, bedrijven, vooral kleine bedrijven, zich niet altijd houden aan de verplichtingen en in plaats daarvan ervoor kiezen zich te concentreren op productiviteit en groei. Zij merkten ook op dat terwijl sociale bescherming minimaal is in de informele sector, arbeiders nog steeds kiezen uit noodzaak te werken in de sector.

3.2.4 Secondaire Data

Als erkenning van de belangrijkheid van gezondheidszorg aan de algehele productiviteit van het land, toont de meest recente data uit Suriname voor 2017 aan dat het percentage van BBP uitgegeven aan gezondheidszorg ongeveer 11,7 procent van het BBP bedroeg, bijna het 12,4 procent gemiddelde voor de rest van Latijns-America en het Caribisch Gebied³⁸. Dit percentage zal waarschijnlijk in 2020 toenemen terwijl het land de COVID-19 pandemie bestrijdt. Met de slechte gezondheid die reeds is gesignaleerd door zowel bedrijven als arbeiders als een belemmering voor de productiviteit, zouden de wijdverspreide COVID-19 gevallen en de zijeffecten daarvan dit probleem potentieel kunnen verslechteren.

38 <https://data.worldbank.org/indicator/SH.XPD.GHED.GE.ZS?end=2017&locations=SR&start=2015>

► 4. Politieke Voorwaarden

4.1 Sociaal Dialoog en Respect voor Universele Mensenrechten en de Internationale Arbeidsnormen

De samenleving als geheel is geneigd voordeel te trekken uit sociaal dialoog aangezien daardoor het uitwisselen van ideeën wordt gefaciliteerd evenals het bouwen aan consensus. Vrijheid van vereniging en het recht tot het collectief onderhandelen zijn fundamentele elementen van een rechtvaardige en effectieve gemeenschap die de nadruk legt op wederzijds respect en sociale voordelen voor alle belanghebbenden.³⁹ Arbeidsnormen en het collectief onderhandelen, als die met succes worden geïmplementeerd, moedigen betere en langer werkende relaties aan tussen bedrijven en arbeiders, daarbij worden wederzijds vertrouwen en een mate van samenwerking verhoogd en dit beïnvloedt de productiviteit positief. Een hooggeorganiseerd milieu kan echter ook het risico van verminderde waakzaamheid van het bedrijfsceppen, d.w.z. het vertragen van het vermogen van het bedrijf om zichzelf te reorganiseren om zo voordeel te trekken uit nieuwe kansen of technologische veranderingen. Het is daarom belangrijk om de mening van eigenaren/managers over deze factoren gedetailleerd te onderzoeken.

4.1.1 Perspectief Bedrijfseigenaar/ Manager

De resultaten van het onderzoek suggereren dat er ruimte is voor verbetering in termen van het bevorderen van de sociale dialoog door de overheid. De meerderheid van de respondenten (58%) gelooft dat de overheid de sociale dialoog actief bevordert en gebruikt het proces bij het nemen van beslissingen slechts in beperkte mate. Slechts 8% van de respondenten merkt op dat de overheid zeer actief of actief de sociale dialoog bevordert. Ongeveer 25% van de respondenten schijnt

gedesillusioneerd te zijn en meldt dat de overheid de sociale dialoog helemaal niet bevordert.

FIGUUR 19

Toen men werd gevraagd over de mate waarop arbeidsnormen worden gerespecteerd in Suriname, was meer dan 56% of ermee eens of heel sterk mee eens dat dit wel het geval was. Ongeveer een derde (32%) was het oneens met de verklaring. Deze tendens werd weerspiegeld onder de meeste sectoren met uitzondering van de Primaire Sector waar slechts 25% van de respondenten het eens was met deze verklaring.

FIGUUR 20

De eigenaar/ managers in de focusgroepen steunden de bevindingen van het belevingsonderzoek verder door te stellen dat de overheid de tripartiete sociale dialoog niet actief bevordert en het proces ook niet gebruikt bij de beleidsbeslissingen. Twee belangrijke uitzonderingen waren de Kamer van Koophandel en het Standaarden Bureau, waar een dergelijke dialoog op kleine schaal wordt gevoerd.

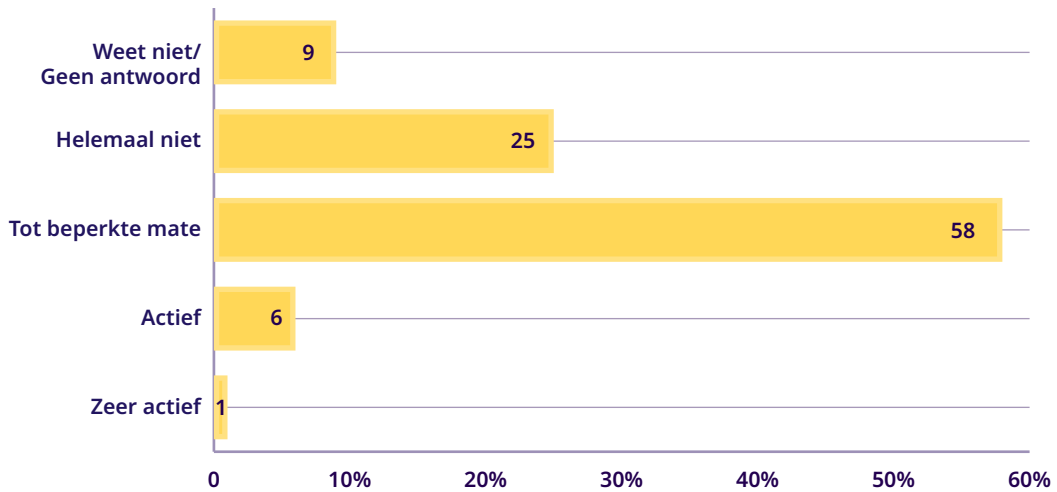
De deelnemers wezen er ook op dat de verschillende arbeids- of wettelijke instituten in het land actief bezig zijn met het aanpakken van conflicten tussen werkgevers en arbeiders. In vele gevallen, wanneer een conflict zich voordoet, gaan werknemers naar deze instituten voor advies en ondersteuning voor verdediging. De respondenten geven aan dat, over het algemeen, de belangrijkheid van mensenrechten en internationale arbeidsstandaarden worden gerespecteerd en begrepen in Suriname. Er was een algemene verbintenis om de internationale richtlijnen en plaatselijke voorschriften te volgen.

4.1.2 Perspectief Arbeider

Meer dan de helft van de respondenten van het onderzoek (16 van de 30) meldden dat de overheid de sociale dialoog actief bevordert en het proces slechts in een beperkte mate gebruikt bij nemen van beleidsbeslissingen. Acht deelnemers gaven aan dat de overheid actief betrokken is bij

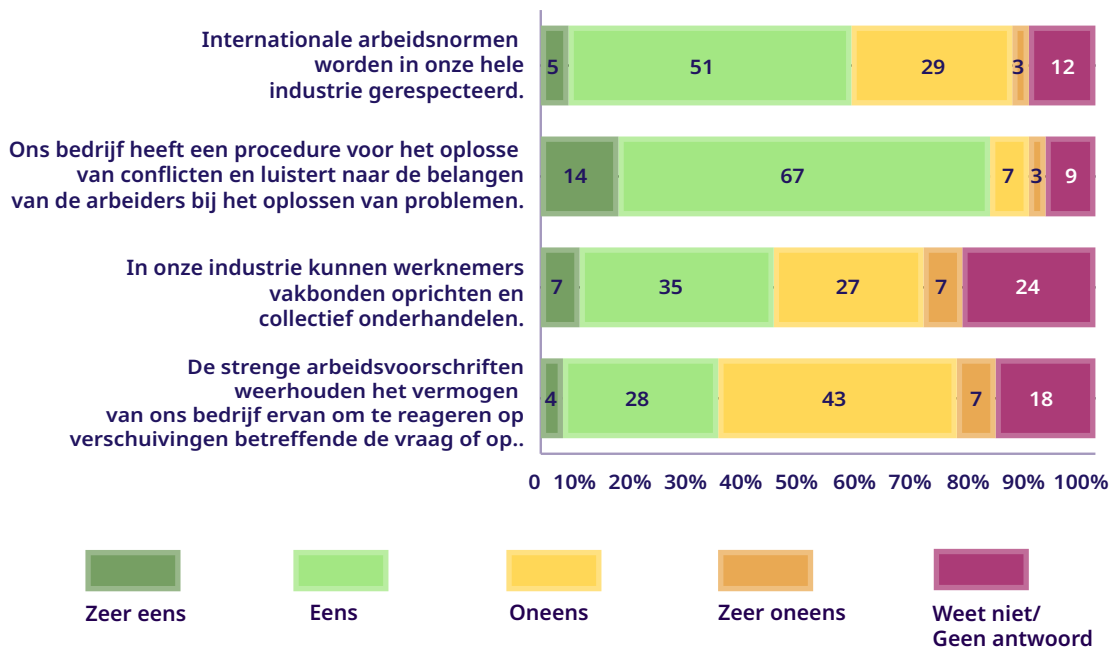
³⁹ <http://www.oecd.org/employment/revamp-collective-bargaining-to-prevent-rising-labour-market-inequalities-in-rapidly-changing-world-of-work.htm>

► **Figuur 19: Percepties Eigenaar/Manager over Bevordering van de Sociale Dialoog door de Overheid***

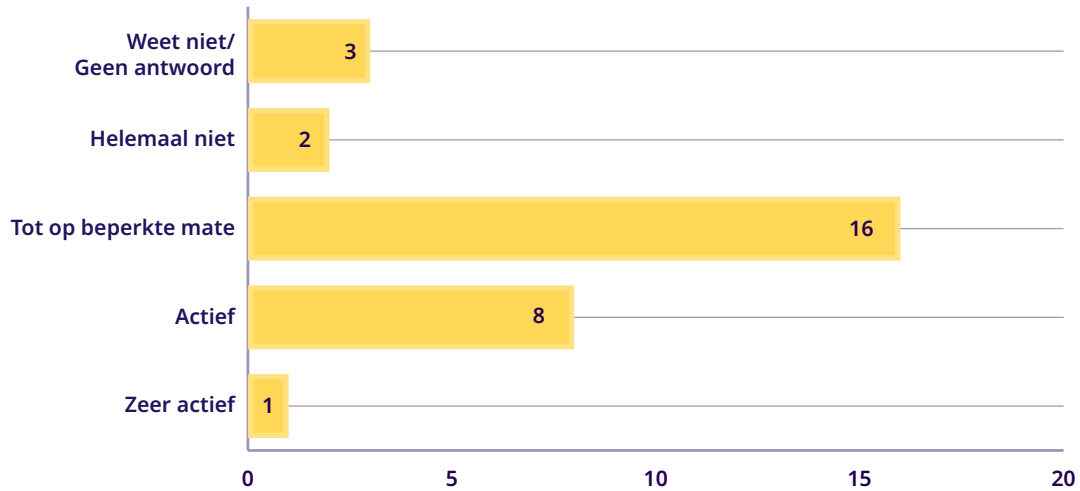

*Tot op welke hoogte denkt u dat de overheid sociaal dialoog actief bevordert en het proces gebruikt bij het nemen van beleidsbeslissingen?

► **Figuur 20: Percepties Eigenaar/Manager over Respect voor Internationale Arbeidsnormen**

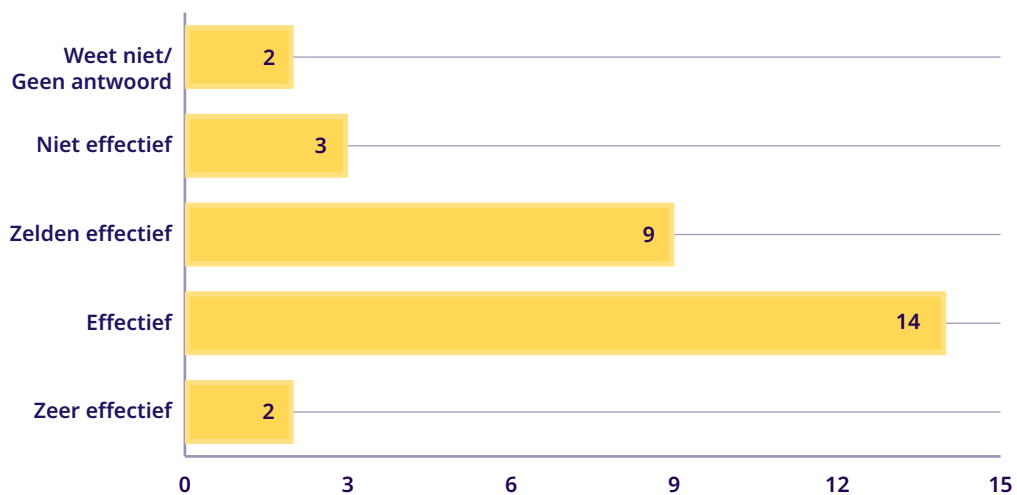

► **Figuur 21: Percepties Arbeider over de Bevordering van de Sociale Dialoog door de Overheid***

*Tot welke mate denkt u dat de overheid de sociale dialoog actief bevordert en het proces gebruikt bij het nemen van beleidsbeslissingen?

► **Figuur 22: Percepties Arbeider over de Effectiviteit van Instituten bij Conflict Oplossingen***

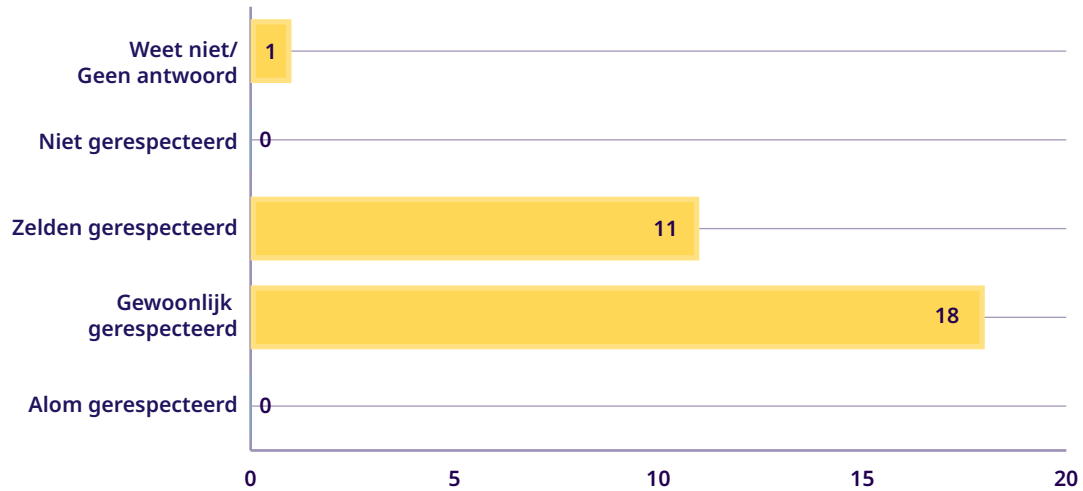
*Hoe effectief zijn de arbeids- of wettelijke instituten en voorschriften bij het oplossen van conflicten en disputen tussen werkgevers en werknemers?

het koesteren van de sociale dialoog en slechts een persoon verklaarde dat de overheid het gebied van de sociale dialoog zeer actief bezig is.

FIGUUR 21

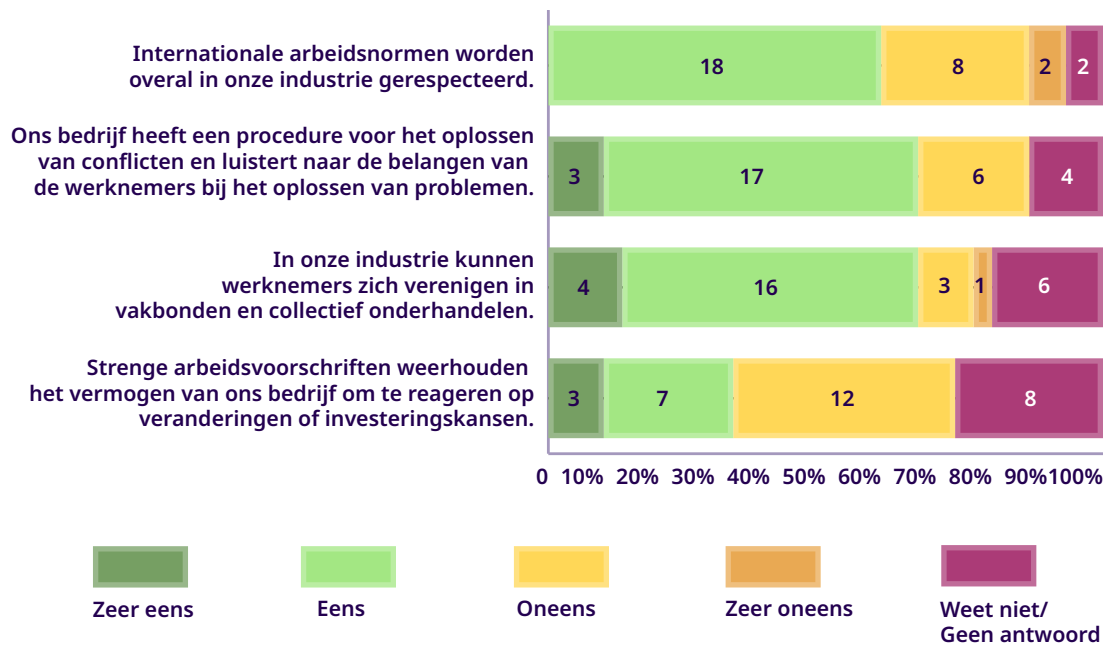
De meerderheid van de onderzochte arbeiders (16 van de 30) meldde dat de arbeids- of wettelijke instituten en voorschriften effectief zijn of zeer effectief zijn bij het oplossen van conflicten

► **Figuur 23: Percepties Arbeider over Respect voor Mensenrechten***

* Over het algemeen, in hoeverre denkt u dat mensenrechten in Suriname worden gerespecteerd?

► **Figuur 24: Percepties Arbeider over Respect voor Internationale Arbeidsnormen**

en disputen tussen werkgevers en werknemers. Negen van de respondenten gaven aan dat die zelden effectief zijn, terwijl slechts drie personen zeiden dat die niet effectief zijn. **FIGUUR 22**

Toen zij werden gevraagd over de algemene mensenrechten, meldden achttien respondenten dat zij gewoonlijk werden gerespecteerd, terwijl elf respondenten aangaven dat zij zelden werden gerespecteerd. **FIGUUR 23**

Verder is de meerderheid van de arbeiders (18 van de 30) er mee eens dat internationale arbeidsnormen overal in hun industrie worden gerespecteerd. Bemoedigend is het dat twee derde van de respondenten ook melden dat hun bedrijf een conflict oplossingsprocedure heeft en de directie luistert naar de belangen van de arbeiders wanneer zij problemen oplost. Er schijnen ook vele kansen te zijn voor de arbeiders om zich te verenigen in vakbonden en collectief te onderhandelen. **FIGUUR 24**

Toen zij dieper werden ondervraagd om meer inzicht te geven, deelden de arbeiders in de focus groep het perspectief dat de overheid niet actief bezig is de tripartiete sociale dialoog te bevorderen en er was een algemeen gevoel dat de jongere generatie en aan jeugdigen gerelateerde groepen worden beschouwd als een bedreiging en worden daarom in discussies over het hoofd gezien. Er was consensus dat over het algemeen mensenrechten en arbeidsnormen worden begrepen, maar niet altijd worden gerespecteerd.

De algemene perceptie is dat entiteiten in de publieke sector gewoonlijk worden gekenmerkt door een boven naar beneden structuur en onderhandelingen in de werkplaats zijn zelden mogelijk. In de particuliere sector, echter, zijn de

relaties in de werkplaats afhankelijk van de specifieke organisatorische structuur en van de cultuur van het bedrijf. Verder, merkten de deelnemers op dat in sommige gevallen, de vakbonden alleen worden betrokken in de gevallen waaruit zij direct voordelen uit kunnen halen en raken betrokken wanneer het om hun eigen belangen gaat.

4.1.3 Interviews Belangrijke Informanten

Belangrijke informanten herhalen een paar gevoelens die zijn uitgedrukt in de arbeidersgroep waarop is geconcentreerd dat slechts weinig bedrijfsorganisaties deelnemen aan de tripartiete dialoog, grotendeels vanwege wantrouwen. De samenwerking tussen arbeiders en werkgevers heeft een ad hoc structuur en hangt af van het groei niveau van de organisatie (of werknemers lid zijn van vakbonden en als werkgevers lid zijn van bedrijfsorganisaties).

4.1.4 Secondaire Data

Suriname heeft 33 conventies en 1 protocol van de Internationale Arbeidsnormen geratificeerd. Hiervan zijn in 2017⁴⁰, 31 van kracht, 2 Conventies zijn afgewezen en 1 instrument Ingetrokken. Deze fundamentele conventies van de ILO beschermen de vrijheid van vereniging en de effectieve erkenning van het recht van collectieve onderhandelingen, het elimineren van dwangarbeid of verplichte arbeid, de afschaffing van kinderarbeid en het elimineren van discriminatie met betrekking tot werkloosheid en occupatie.⁴¹

40 https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:11200:0::NO::P11200_COUNTRY_ID:103287

41 <https://www.ilo.org/declaration/lang--en/index.htm>

► 5. Perceptie van de Belangrijkste Factoren om Productiviteit te Versterken

5.1 Voornaamste Factoren om Productiviteit te Verbeteren

De thematische gebieden die tot op dit punt werden onderzocht maken allen deel uit van de nodige vereisten van een bedrijfsmilieu dat de creatie en duurzaamheid van productieve bedrijven in Suriname bevordert. Deze sectie kijkt naar de relatieve belangrijkheid die bedrijfseigenaren/managers, arbeiders en belangrijke deskundigen in de industrie aan deze gebieden wordt gegeven.

5.1.1 Perspectief Bedrijfseigenaar/Manager

Respondenten van het onderzoek geloven dat een aantal factoren invloed uitoefenen op de productiviteit in de werkplaats, maar verreweg de belangrijkste externe factor die wordt geïdentificeerd als nodig om de productiviteit te verhogen is een solide en stabiel macro-economisch beleid en een solide management van de economie (68%). Andere belangrijke factoren omvatten eerlijke concurrentie, de handel en economisch integratie en onderwijs, opleiding en leren voor het leven. Noemenswaardig is dat ICT niet te hoog gerangschikt was als een invloedrijke factor voor een potentiële toename van de productiviteit. Dit kan zijn vanwege een gebrek aan begrip over hoe ICTs kunnen worden gebruikt of vanwege het type sector waarin de meeste respondenten werken. **FIGUUR 25**

De focus groep met eigenaren en managers leverden waardevolle inzichten op met betrekking tot de huidige en toekomstige staat van productiviteit in Suriname. Over het algemeen waren deelnemers het ermee eens dat de productiviteit in Suriname heel laag is en in de particuliere sector wordt productiviteit beschouwd als hoger dan in de publieke sector. Deze ongelijkheid wordt beschouwd te bestaan omdat bedrijven in de particuliere sector strengere controlesystemen bezitten om de prestaties van hun werkgevers

te controleren en aan te pakken vergeleken met Overheidsinstellingen. Er is ook een culturele dimensie aan het lage niveau van productiviteit aangezien buitenlandse werknemers, zoals Chinezen en Filippijnen, worden beschouwd productiever te werken dan leden van de plaatselijke gemeenschap. Sommige deelnemers benadrukten ook dat productiviteit binnen bedrijven soms ook negatief wordt beïnvloed door externe factoren zoals vertragingen en tekorten in de levering van grondstoffen door internationale leveranciers en door ontwrichting bij de levering van diensten door ketting partners. Deelnemers bevestigden echter dat binnen de Surinaamse bedrijven, niet genoeg nadruk is gelegd op het bereiken van een nauwe gerichtheid tussen de houding en cultuur van werknemers en de doelen van het bedrijf.

5.1.2 Perspectief Arbeider

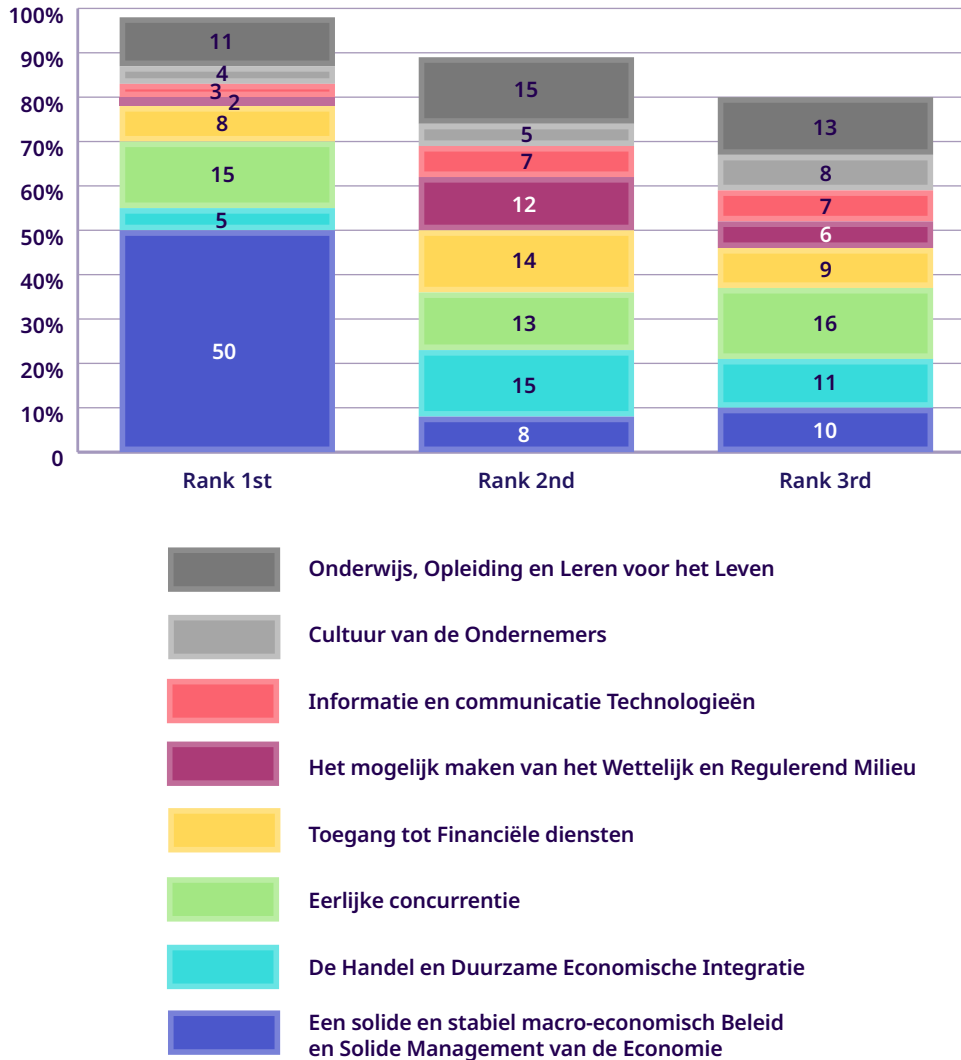
Uit het perspectief van de arbeiders schijnt het dat sommige bedrijven echt bezorgd zijn over het opvoeren van de productiviteit aangezien twee derde van de onderzochte deelnemers aangaf dat hun bedrijf incentives of soortgelijke toelagen verschaft gerelateerd aan verbetering van de productiviteit. Onder deze groep echter was men van mening dat de belangrijkste externe factoren om de productiviteit in Suriname te bevorderen een solide en stabiel macro-economisch beleid en een solide management van de economie samen met onderwijs (13 van de 30 respondenten) waren. Verder suggereerden arbeiders dat ICT (9 van de 30 respondenten), wanneer die adequaat wordt geïmplementeerd, het potentieel heeft om de productiviteit in de werkplaats te versterken. **FIGUUR 26**

Leden van de focus groep arbeiders onthulden verder dat productiviteit vaak afhankelijk is van een aantal factoren, inbegrepen de grootte, soort en structuur van het bedrijf. Arbeiders zijn van mening dat hun productiviteit wordt belemmerd door onnodige interne procedures en processen.

Verscheiden beperkingen en problemen met betrekking tot de productiviteit in Suriname benadrukt door de groep, omvatte het gebrek aan

► **Figuur 25: Percepties Eigenaar/Manager over de Top 3 Belangrijkste Factoren om de Productiviteit in Suriname te Versterken***

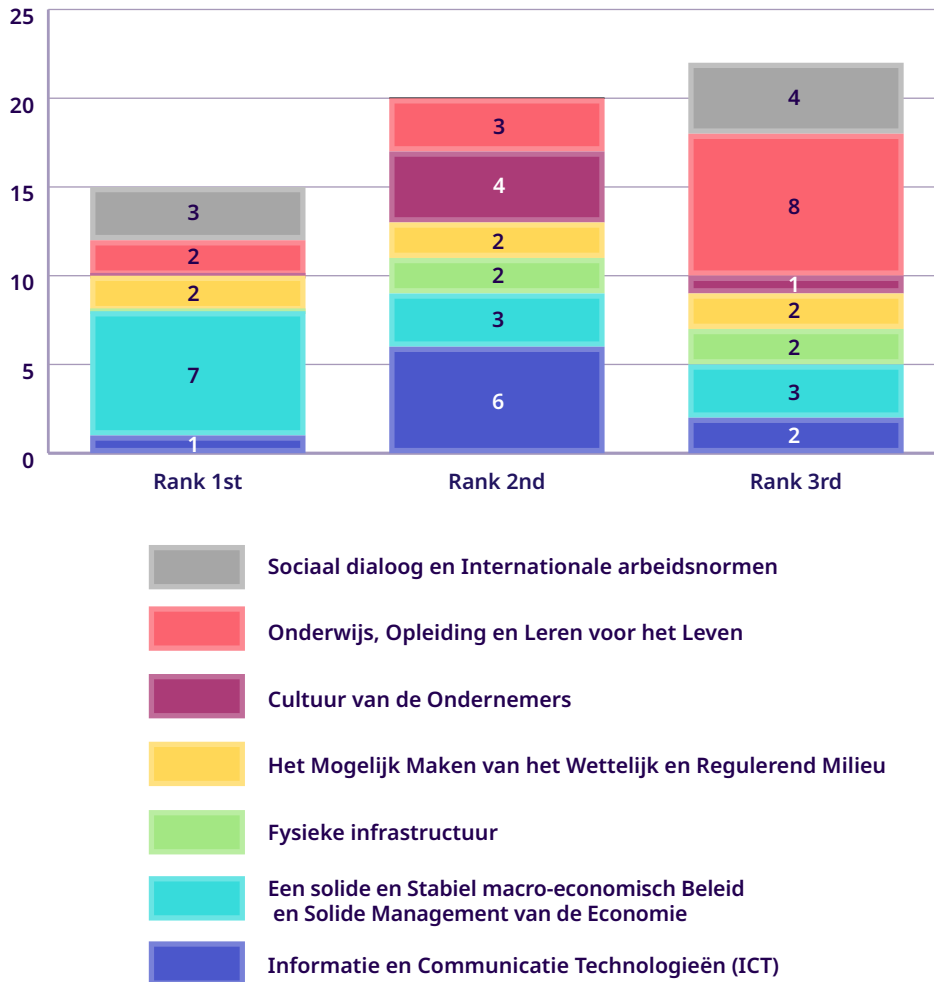
*Rangschik welke drie factoren u wil zien veranderen om de productiviteit in uw bedrijf te verbeteren?

standaardisatie van de productiviteitsmaten en maatregelen, de behoefte voor meer gestroomlijnde processen binnen organisaties en een beperkte kennis op belangrijke gebieden door het management. Er werd gemeld dat de benoeming van managers vaak gebaseerd is op favoritisme en niet op bevoegdheden of ervaring. Verder werd melding gemaakt over het tekort aan formele processen, machtsspelletjes en het gebrek aan het waarderen van de inzet van werknemers

als belangrijke beperkingen aan de verhoogde productiviteit.

Focus groep deelnemers stelden voor dat veranderingen vereist zijn in de Surinaamse werk cultuur, zoals het elimineren van favoritisme gedurende het rekruterings- en selectieproces en een verandering in attitude. De deelnemers suggereerden dat het opnemen van verschillende benaderingen in innovatie, zoals nieuwe technologieën en digitisatie, evenals standaardisatie in bedrijfsprocessen en productiviteitsmetriek en

► **Figuur 26: Percepties Arbeider over de Top 3 Belangrijkste Factoren om de Productiviteit in Suriname te Versterken***

Figuur 27: Percepties Arbeider over de Top 3 Belangrijkste Factoren om de Productiviteit in Suriname te Versterken*

maten en een eerlijk salaris, zouden een toename in productiviteit kunnen opleveren.

Toegevoegde vraaggesprekken met belangrijke deskundigen uit de publieke en particuliere sector herhaalden dat, over het algemeen, productiviteit laag is in Suriname vanwege een aantal verschillende redenen. Deskundigen benadrukten dat gebrek aan solide human resource management de productiviteit in de werkplaats nadelig beïnvloedt. Er was consensus dat een goed organisatorische incentive structuur belangrijk is om

werknemers aan te moedigen om meer productief te zijn.

Het probleem van een uitdagende algemene economisch klimaat werd besproken. Een stand van zaken die de oorzaak is dat bedrijven worstelen om te overleven. Als gevolg hebben zij vaak geen financiële middelen hun productieve werknemers incentives te geven. Sleutel informanten waren het over eens dat een juist gebruik van ICT kritisch is en van bedrijven wordt vereist om bij de tijd te zijn om concurrerend te blijven. Verschillende

informanten gaven aan dat de rol van de overheid is om te zorgen voor begeleiding en een solide beleid gericht op het toenemen van de productiviteit, de eliminatie van corruptie inbegrepen.

Verbeteringen en investeren in de infrastructuur zijn vereist in sommige industrieën, zoals gezaagd hout, mijnbouw en visserij. Toegang tot betaalbaar onderwijs is essentieel, aangezien managers het juiste leiderschap en managementvaardigheden moeten hebben. Terwijl werknemers kansen krijgen om te groeien binnen de organisaties en worden voorzien van de juiste

gereedschappen, zal de productiviteit vaak toenemen.

Regionale integratie wordt beschouwd als een centrale factor voor economische groei. Toegenomen verkopen en inkomsten kunnen bedrijven helpen extra prikkels te geven aan werknemers die goed presteren. Als zodanig speelt de regering van Suriname een centrale rol bij het creëren van een stimulerende omgeving die stabiel en voorspelbaar blijft, zelfs wanneer regeringen veranderen.

► 6. De Invloed van de COVID-19 Pandemie op het Bedrijfsleven in Suriname

Suriname bevestigde haar eerste geïmporteerde COVID-19 geval op 13 maart 2020. Terwijl in het begin lage aantallen voorkwamen, begonnen positieve gevallen aanzienlijk toe te nemen gedurende juni en dan weer in juli, en leidde tot meer dan 3500 positieve gevallen tegen de derde week van augustus. Het beheersen van COVID is uitdagend geweest vanwege verschillende redenen, waaronder een verandering in regering en dit leidde tot een verandering in het COVID Management team.

Suriname heeft verschillende maatregelen geïmplementeerd om de spreiding van COVID-19 te stoppen, waaronder:

- Beperking van sociale bijeenkomsten
- Tijdelijke avondklok (lockdown)
- Sluiting van alle scholen en universiteiten
- Geen eetbezoek in restaurants (meeneem diensten zijn toegestaan)
- Gecontroleerde toegang tot markten en supermarkten

Op 13 maart werd het Surinaamse luchtruim gesloten voor commerciële vluchten en daarna werd een aantal lockdown maatregelen geïmplementeerd waarbij is inbegrepen het sluiten van de grenzen met buurlanden zoals Frans-Guyana en Guyana.

Op 25 mei werden nationale verkiezingen gehouden. Kort hierna, in juni, bevestigde het land de community spread vanwege de grotere mobiliteit en een verminderde sociale afstand binnen het land en over de grenzen. In een poging om de aantallen te verminderen stelde de overheid vanaf 3 juni een totale lockdown dat later, begin juli, werd verminderd.

De COVID-19 pandemie heeft een vernietigend effect op de Surinaamse economie en de ondernemingen die daaronder te lijden hebben (zie onderstaande informatie grafiek, ontwikkeld door

de Werknemers Organisatie, VSB, gebaseerd op onderzoek uitgevoerd onder hun leden). Als gevolg van COVID en in een poging om de spreiding te bedwingen, was de overhead gedwongen een blijf-thuis bevel uit te vaardigen en dat stopte het normale zaken doen bij de meeste industrieën abrupt. Gebaseerd op het aantal aanvragen voor overtuiging bij de Ontslagcommissie tussen mei en juni 2020, meldde het Ministerie van Arbeid een toename in werkloosheid binnen de particuliere sector. Daarnaast, maakten sommige bedrijven uitdagingen mee bij het betalen van lonen.

Terwijl de maatregelen versoepelden en om door te gaan de spreiding van het virus te bestrijden, verplichtte de overheid alle instituten toegevoegde veiligheidsmaatregelen te treffen en dit gaat door van invloed te zijn op de prestaties van arbeiders, zowel in de publieke en particuliere sector. De maatregel van twee-meter sociale afstand heeft, bijvoorbeeld, het aantal, dat tegelijkertijd werkt, beïnvloed. Dit heeft bedrijven gedwongen een shift systeem te implementeren met minder werknemers tegelijkertijd. Sommige bedrijven hebben een niche gevonden (bijv. door het produceren van sanitizers), maar de meeste bedrijven (vooral de industriële sector) moeten dramatische verliezen dragen in de productie en productiviteit.

In een poging om enige verlichting te verschaffen aan de particuliere sector, voerde de overheid een aantal maatregelen in⁴²:

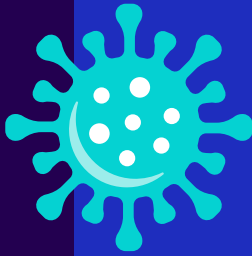
- Het Noodfonds van SRD 400 miljoen is om sociale ondersteuning te financieren, waaronder inbegrepen aan huisvesting gerelateerde uitgaven. Dit fonds beheerste zowel de gealloceerde nationale als internationale hulpbronnen vanwege de pandemie. Dit omvatte sociale ondersteuningsmaatregelen voor kwetsbare groepen gedurende een periode tot en met zes maanden. Voedselpakketten zijn verstrekt aan kwetsbare groepen (vanaf 4 mei 2020 werden 2300 voedselpakketten verstrekt).

42 <https://publications.iadb.org/publications/english/document/LAC-Post-COVID-19-Challenges-and-Opportunities-for-CCB.pdf>

ABOUT STIA

MEMBERS-POTENTIAL:

62%
of GDP

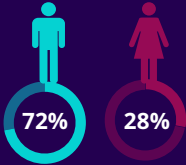

Covid-19 and Surinamese businesses

Based on information gathered until June 2020

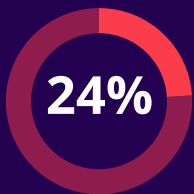
WORKERS
20,000+

of our companies are effected by Covid-19

air transportation needs
4 years
to recover

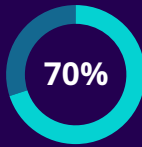
of the companies are uncertian about their future

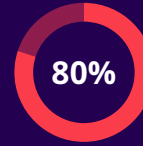
Work from home

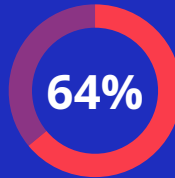
For the tourism sector, service to customers is important. No remote work possible here.

of back office workers in transportation are supposed to work from home

of the business service providers cannot work remote

of companies are not content with government approach towards covid-19

start approach was good

the economic interest is insufficiently considered

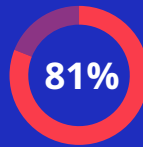
lack of a clear plan

communication is not clear enough

no support to businesses

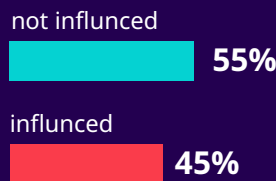

want to see change in policy

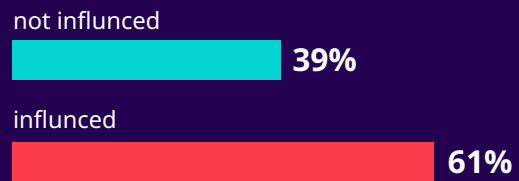

of the tobacco market may include contraband

Leadership

Relationship with employee

Industry

of activities stopped

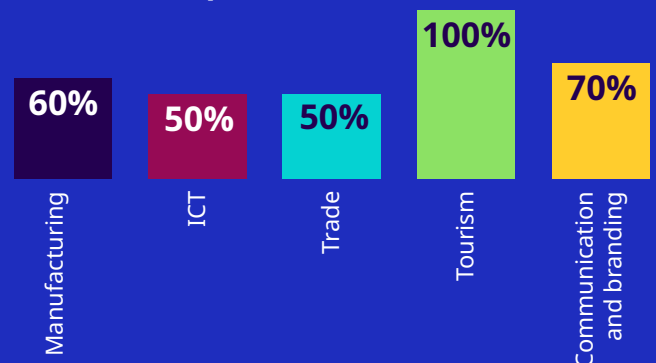

of workforce could not work

workers are beeing paid

Revenue drop

- Het Productie Fonds van SRD 300 miljoen werd ingesteld ter ondersteuning van kleine en middelgrote ondernemingen ofschoon er geen concrete informatie over het fonds beschikbaar was toen dit verslag werd geschreven.
- Bovendien, verlaagde de Centrale Bank van Suriname (CBS) tijdelijk de lokale valuta kasreserve vereiste van 35 procent tot 27.5 procent. Dit stelt de commerciële banken in staat om nieuwe kortetermijnleningen te verstrekken aan bedrijven uit de particuliere sector en aan personen die door de COVID-19 pandemie zijn geraakt en dit volgens een speciale rentevoet van 7.5 procent per jaar, beduidend lager dan het 14.5 procent gemiddelde leningspercentage in maart 2020. Commerciële banken zijn gemachtigd door de CBS om 3 – 6 maanden uitstel van betalingen te geven aan bedrijven en personen die getroffen zijn door de COVID-19 pandemie.
- Het Ministerie van Financiën trof maatregelen voor subsidie van lonen (belastingkortingen) en werkloosheidsvoordelen voor arbeiders. Bedrijven kunnen zich registreren voor ondersteuning en er zijn maatregelen voor subsidie (belastingkortingen) en werkloosheidsvoordelen beschikbaar voor arbeiders.

Sociale en Politieke Effecten

Over het algemeen wordt het antwoord van de overheid op het virus beschouwd als adequaat toen de vraaggesprekken met belangrijke informanten eind mei/ begin juni werden afgenomen (bijvoorbeeld sluiting van de grenzen). Dit kan gedeeltelijk helpen het lage aantal positief geteste mensen en slachtoffers uit leggen. Toen, echter, de sociale bijeenkomsten en avondklok beperkingen werden versoepeld nam het infectiepercentage toe en de overhead was gedwongen zich snel tot maatregelen te wenden die strenger waren. Onder de maatregelen die werden afgekondigd waren verschillende initiatieven ter sociale bescherming om de druk op werkloze arbeiders te verlichten. Deze maatregelen hielden ook in een werklozen uitkering uit het COVID Noodfonds (SRD1500 als compensatie) en belastingverlichting. In sommige belangrijke vraaggesprekken waren informanten van mening dat er maar een beperkte sociale dialoog was gevoerd met het bedrijfsleven om de ontwikkeling van een Covid-19 plan te ontwikkelen als antwoord of om

manieren te identificeren om te zorgen voor bijkomende steun aan werkgevers die permanent of tijdelijk hebben moeten stoppen met hun werkzaamheden als gevolg van de pandemie.

Werkgevers die proberen het verlies van de vraag te overleven, worden verder belast door het feit dat kansen om te werken vanuit een afstand worden beperkt, waarbij zij verder bijdragen aan het verlies van activiteiten en de prestaties gedurende de crisis. Volgens data verzameld door VSB via haar leden, kan 45 procent van haar leden de kans van werken op afstand niet bekijken omdat de banen binnen de organisatie de fysieke tegenwoordigheid vereist. Een ander belangrijk obstakel is het feit dat vele werknemers thuis niet in het bezit zijn van de vereiste infrastructuur (laptop, internet, enz.) om hun taken productief uit te voeren.

COVID-19 zal waarschijnlijk op de volgende manieren de sociale en politieke aspecten van de stimulerende omgeving beïnvloeden:

- Een verhoogde last op het systeem van de gezondheidszorg kan potentieel leiden tot toegenomen bijdragen voor de gezondheid door bedrijven en personen, aangezien zij zouden kunnen zoeken naar andere manieren om te zorgen voor en om genoeg ondersteuning voor de gezondheidszorg te krijgen (hogere premies voor ziekenfonds, het importeren van testings kits of andere medische producten, enz.)
- Sociale zekerheidsbijdragen voor bedrijven kunnen naar boven worden herzien om sociale zekerheidsuitkeringen tijdens de pandemie te compenseren.
- Strengere handhaving van OSH-reguleringen en praktijken kunnen worden verwacht
- Voorziening van opgeleid personeel buiten OSH om zal waarschijnlijk verminderd worden aangezien bedrijven worstelen met kleinere budgetten.

Economische Effecten

De economische effecten worden gevoeld aan de onderste kant van bedrijven in de particuliere sector en door de hele economie heen. Tot dusverre omvat de economische invloed van COVID-19 op zowel de particuliere als de publieke sector het volgende:

► Een goed ondernemersklimaat voor duurzame bedrijven in Suriname
Een studie gericht op produktiviteit

- Afname van export verkopen vanwege het sluiten van het luchtruim;
- Investeringsplannen door bedrijven zijn uitgesteld;
- Bedrijven kunnen niet werken gedurende het bevel van blijf thuis of lockdown;
- Veranderingen in verkoop vanwege het hamsteren en prijsstijgingen door de groothandelaren;
- Verlies van inkomen, vooral in de toerisme sector (een val van 95-100 procent).

Het juiste niveau van het stoppen van bedrijven is moeilijk te schatten door de grootte van de informele sector. Er werd, echter, gemeld dat dusverre, de productiesectoren zeer ernstig zijn getroffen door de pandemie, maar er is behoefte aan verdere gegevensverzameling over dit onderwerp, in ieder geval binnen de formele sector.⁴³ Over het algemeen is er een vermindering geweest in de vraag van consumenten en de koopkracht, waarbij dit bijdroeg aan de druk op bedrijven om te overleven. Dit probleem wordt nog verergerd door de ontwrichting in de keten van de lokale en buitenlandse leveringsketens. Vele sectoren die afhankelijk zijn op internationale vluchten voor leveringen zijn negatief getroffen door het gesloten luchtruim. Bovendien, hebben de aangepaste

werktijden met verminderd personeel de efficiëntie van het lokale distributienetwerk ondermijnd.

De door de pandemie veroorzaakte crisis verslechtert de reeds bestaande economische uitdagingen die Suriname al treffen. Het samen voorkomen van deze crises gebeurt in een tijd van politieke transitie in het land aangezien verkiezingen hebben geleid tot een verandering van regering. Als gevolg daarvan, zijn er, terwijl dit verslag wordt geschreven, geen concrete economische herstelprogramma's aangekondigd door de regering.

In de toekomst zal COVID-19 het economische aspect van de ondersteunende omgeving waarschijnlijk op de volgende manieren beïnvloeden:

- Een verhoogd gebruik van ICT-oplossingen door bedrijven die proberen de efficiëntie te verbeteren en de productiviteit te behouden;
- Voortgaande uitdagingen met de handel gebaseerd op ontwrichtingen in internationale en lokale leveringsketens;
- Verdere verslechtering van de financiële stabiliteit van bedrijven die onzekerheid schept om de maandelijkse salarissen van de arbeiders te betalen met een duidelijke invloed op de motivatie.

⁴³ Note: The VSB collected data regarding this subject, though the report had not been finalized or made public at the time of finalizing this report

► 7. Beoordeling van de Resultaten en de Weg Voorwaarts

De EESE heeft, met een focus op het resultaat van het onderzoek van externe factoren van productiviteit, een aantal uitdagingen en kansen voor het land benadrukt om de productiviteit te ondersteunen en te doen toenemen. Tot op grote hoogte beschouwen respondenten de productiviteit in Suriname als laag. De verschillende dimensies die werden onderzocht in de onderzoeken, focus groepen en vraaggesprekken wijzen op een klein aantal, dat aangepakt zouden kunnen worden, inclusief een solide macro-economisch raamwerk en handelsbeleid, ICT en onderwijs. De rol van de Overheid in deze is doorslaggevend. Het schijnt dat belanghebbenden in de particuliere sector verwachten dat de publieke sector moet zorgen voor adequate richtsnoeren en een goed ontworpen wettelijk raamwerk op gebieden zoals mensenrechten, eerlijke concurrentie, sociale dialoog en sociale bescherming. Bij de beleidsvorming moet een meer inclusief en proactief overheidsproces worden geïmplementeerd dat de standpunten en input van de belangrijkste belanghebbenden omvat.

Verder is het zo dat terwijl sommige respondenten meldden dat incentive systemen om prestaties te belonen bestaan in hun organisaties, kan het vestigen van meer specifieke maatregelen binnen organisaties een manier zijn om de productiviteit te versterken, in zowel de publieke als de particuliere sector. Standaardisatie en het stroomlijnen van interne processen hebben het potentieel de productiviteit te verhogen. Beschuldigingen over favoritisme zijn zorgelijk vanwege het negatief effect op de productiviteit. Het implementeren van objectieve door data gedreven prestaties van managementsystemen op bedrijfsniveau, zou kunnen helpen dit soort problemen op te lossen omdat deze de basis vormen voor een meer transparante, objectieve en een meritocratische cultuur binnen de bedrijven.

Er waren uiteenlopende meningen tussen ondernemers, werknemers en sleutelinformanten over het effect van ICT als leidende externe factor voor het verbeteren van de productiviteit. Bedrijfseigenaren zijn over het algemeen van mening dat het gebrek aan ICT hun bedrijf niet beïnvloedt, maar werknemers en

sleutelinformanten betreuren het feit dat er op dit gebied tekortkomingen zijn, vooral bij kleinere bedrijven. Het lijkt erop dat eigenaren/ managers, hoewel ze geloven dat ICT betaalbaar en beschikbaar is in Suriname, aarzelen om in ICT te investeren omdat ze onvoldoende kennis of bewustzijn hebben van de tekortkomingen of beperkingen in de ICT die hun bedrijven momenteel gebruiken. Succesvolle integratie van ICT's wordt echter wereldwijd gezien als een belangrijke motor voor productiviteit. Zoals uitgedrukt in een focusgroep, is een groot deel van de Surinaamse werknemers niet bekend met online winkelen en andere productiviteitsverhogende kansen die ICT biedt, wat spreekt tot het lage niveau van verfijning waarmee bedrijven ICT-oplossingen gebruiken.

Over het algemeen werden de percepties van werknemers en arbeiders ondersteund door de bevindingen van de focusgroep sessies, de vraaggesprekken met belangrijke informanten en secundaire data. Gebaseerd op deze bevindingen, zijn specifieke aanbevelingen hieronder aangegeven om het milieu voor de ontwikkeling van ondernemingen en externe factoren te versterken die hogere productiviteit mogelijk maken. Opgemerkt moet worden dat COVID-19 een meer vloeiende en minder voorspelbare omgeving heeft gecreëerd, waardoor de prioriteit gegeven aan deze aanbevolen acties, binnen de context, mogelijk herzien en herschreven kan worden.

Economische Elementen

Het Mogelijk maken van een Wettelijk en Regulerend Milieu

1. De overheid moet de nodige maatregelen nemen om de voorspelbaarheid en transparantie van het juridische ondernemingsklimaat te verbeteren, met inbegrip van meer doortastende maatregelen ter bestrijding
2. Handhaving werd benadrukt als een van de grootste tekortkomingen in het huidige systeem. De Overheid moet daarom zorgen voor meer institutioneel toezicht op het regulerend

milieu en de billijke handhaving van regels en voorschriften door middel van initiatieven zoals het uitvoeren van effectbeoordelingen van de regelgeving en het gebruik van 'zons- ondergang' clausules voor gerichte programma's die de start- en einddatums voor deze programma's specificeren;

3. De Overheid zou een grotere betrokkenheid en dialoog moeten bevorderen onder de sociale partners bij het ontwikkelen van wetten en voorschriften. Een manier waarop dit kan worden gedaan is door middel van task forces bestaande uit vertegenwoordigers van de overheid en sociale partners om specifieke problemen aan te pakken volgens de richtlijnen van het opkomende "Centrum voor Innovatie en Productiviteit";

De Handel en Duurzame Economische Integratie

4. De Overheid moet doorgaan het initiatief te nemen in beleidsinitiatieven die aangepast zijn voor het verder openen van de economie, zoals wederzijds voordelige externe partnerschapovereenkomsten. Het vergemakkelijken van het handeldrijven kan gefaciliteerd worden door het verwijderen van handels en logistieke inefficiënties, in het bijzonder met de douane in de invoerhavens, die als belemmerend worden beschouwd voor de nationale productiviteit.
5. De Overheid zou ICT-oplossingen beter kunnen inzetten om de efficiëntie van haar haven operaties te verbeteren en om een gecentraliseerde aanpak aan te nemen om handels- en logistieke gegevens na te gaan en te verspreiden. Automatisering, modernisering en het verbeteren van de logistieke infrastructuur zijn ook kritische factoren voor succes;

Eerlijke Concurrentie

6. Onder zowel bedrijfseigenaren als arbeiders is er een sterke perceptie dat de Overheid een zekere mate van ongelijkheid vertoont bij het bevorderen van eerlijke concurrentie. Om dit probleem aan te pakken, zal de Overheid procedurele stappen moeten ondernemen om in dit opzicht transparanter te worden in het strenger uitvoeren van antitrustwetten door het vestigen van een commissie voor eerlijke

handel en een inkoop regulerende instantie die het mandaat heeft om eerlijke concurrentie te bevorderen.

Informatie Communicatie Technologieën

7. De algemene perceptie bestaat dat de bedrijven in de particuliere sector te kampen hebben met productiviteitsproblemen vanwege het gebruik van verouderde ICT-oplossingen. Om dit aan te pakken zouden de bedrijven in Suriname continue investeringen in nieuwe technologieën moeten plegen en meer open moeten staan voor de implementatie van digitale oplossingen die de productiviteit positief beïnvloeden. Deze behoefte schijnt zelfs dringender te zijn in deze tijd van COVID-19 waarin maatregelen om de spreiding te verminderen, van bedrijven vereist om hun materiaal te herzien en te moderniseren en om ICTs te gebruiken. De overheid kan ook een rol spelen bij het promoten van ICT-gebruik, door bedrijven te stimuleren gebruik te maken van ICT-adviesdiensten via vouchers of andere hulpmaatregelen;
8. Veel van de problemen betreffende de waargenomen transparantie en inefficiëntie die bestaan binnen de organisaties van de publieke sector zouden eventueel aangepakt kunnen worden door de implementatie van e-governance oplossingen. In andere jurisdicties, zijn e-governance oplossingen (bijv. online belasting, bedrijfsregistratie, ID-registratie, subsidies en aanvragen voor woningbouw enz.) succesvol geweest bij het verwijderen van de grote bureaucratische druk waarmee de Surinaamse publieke sector momenteel wordt geconfronteerd. Deze op ICT gebaseerde oplossingen, automatiseren veel van de stappen die betrokken zijn bij de levering van overheidsdiensten, waardoor de snelheid, transparantie en verantwoordingsplicht die gepaard gaan met het voltooien van deze taken, toenemen. Dit is een gebied dat dringend aandacht behoeft van de regering om de efficiëntie van haar reactie op COVID-19 en de maatregelen die zijn genomen om de verspreiding ervan te vertragen, beter te stroomlijnen.

Sociale Elementen

Onderwijs, Opleiding en Leren voor het Leven

9. Men is van mening dat het huidige onderwijsstelsel niet beantwoordt aan de behoeften van de industrie. Er zijn veranderingen vereist in curriculum- en onderwijsstrategieën, vooral op hoger en beroepsniveau. De voorzitters van onderwijsinstellingen moeten een nauwere band vormen met de particuliere en openbare sector om er zo zeker van te zijn dat opleidingen beter op een lijn staan met de relevante behoeften van de industrie inclusief ICT vereisten en behoeften. Er moet een beter evenwicht worden gevonden tussen het aanreiken van theorie met praktische hands-on training. In dit opzicht kunnen kwaliteitsstages en leerlingsschappen of initiatieven bij het leren tijdens het werken voordelig zijn.

Adequate Sociale Bescherming

10. De Overheidsinstellingen die verantwoordelijk zijn voor het overzicht van beroepsveiligheids- en gezondheidsnormen (OSH) moeten het niveau van de handhaving van de OSH-regulering verhogen om een veiliger werkmilieu binnen bedrijven te bevorderen, in het bijzonder in het licht van de gezondheidsproblemen die gerelateerd zijn aan de COVID-19-pandemie;
11. De Overheid zou met een publieke bewustwording/ publieke onderwijs campagne moeten beginnen om bedrijven te helpen met het begrijpen van en het aanpassen aan de nieuwe voorwaarden in de recentelijk aangenomen Wet voor de Bescherming van Werkgelegenheid van Gezinnen.

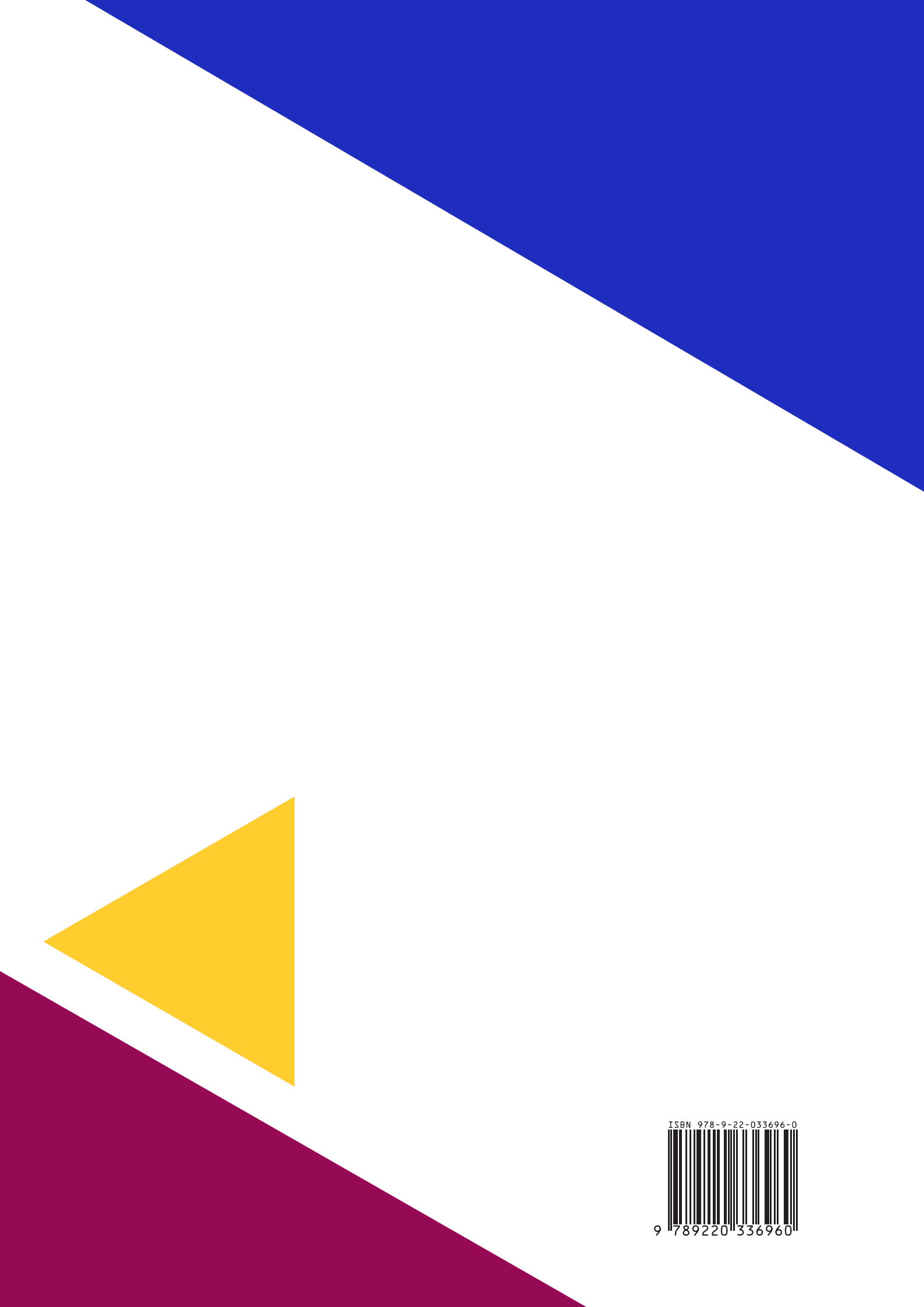
Politieke Elementen

Sociaal Dialoog en Respect voor de Universele Mensenrechten

12. Belangrijke beslissingen in nationaal belang zouden plaats moeten maken voor een grotere sociaal dialoog onder de tripartiete constituenten, in het bijzonder gedurende de formuleringsprocessen van het beleid. Deze stap verzekert grotere buy-in van de bevolking en een meer verantwoordingsplichtig en transparant bestuur;

Andere Overwegingen

13. Bezorgdheid over waargenomen favoritisme binnen het bedrijfsleven in Suriname werd opgemerkt. Dit zou de motivatie en productiviteit van de arbeiders negatief kunnen beïnvloeden. Bedrijven uit de publieke en particuliere sector moeten stappen ondernemen om de transparantie in het rekruteringsproces te bevorderen en om gestandaardiseerde procedures en processen gereed te hebben om de uitvoering en productiviteit te meten en om werknemers te belonen.
14. Tenslotte werd als een belangrijke oorzaak van de lage productiviteit, gewezen op het hoge niveau van bureaucratie en het omslachtige proces dat binnen organisaties in de particuliere en publieke sector bestaat. Bedrijven uit de particuliere en publieke sector en organisaties moeten het initiatief nemen om hun bedrijfsprocessen opnieuw vorm te geven om het gemak van zakendoen en het uitvoeren van hun dagelijkse taken te verbeteren, welke niet alleen de productiviteit van de werknemers zal verbeteren, maar ook de kwaliteit van de geleverde diensten.

ISBN 978-9-22-033696-0

9 789220 336960